Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Hlavní specializace: Veřejná správa a regionální rozvoj

MÍSTNÍ AGENDA 21 JAKO JEDNA Z MODERNÍCH METOD ŘÍZENÍ VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ NA VYBRANÉM PŘÍKLADU

bakalářská práce

Autor: Eliška Henychová
Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.
Rok: 2015

Prohlašuji na svou čest, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze za použití uvedených zdrojů.

V Praze, dne 2. 1. 2015

Eliška Henychová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Tomáši Loudovi, CSc., a to za cenné připomínky, přínosná doporučení a v neposlední řadě za věnovaný čas.

Vysoká škola ekonomická v Praze **Národohospodářská fakulta**
Katedra práva **2014/2015**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Eliška Henychová
Studijní program: Ekonomie a hospodářská správa
Obor: Veřejná správa a regionální rozvoj

Název tématu: **Místní agenda 21 jako jedna z moderních metod řízení ve veřejné správě na vybraném příkladu**

Rozsah práce: 40 normostran

Rámcový obsah:

Cílem této bakalářské práce je zaměřit se na Místní agendu 21 jako jeden z prvků moderního řízení ve veřejné správě na vybraném příkladu města Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi.
Teoretická část práce se bude zabývat vysvětlením pojmů z oblasti veřejné správy a jejího řízení, dále možnými přístupy a metodami moderního řízení ve veřejné správě a jejich charakteristikami, a nakonec popíše koncept Místní agendy 21 a s ním související princip udržitelného rozvoje.
Praktická část se již bude věnovat zavedení a uplatňování metody Místní agendy 21 a zmapování jejích přínosů (a/nebo případných negativ) na konkrétním příkladu města Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi.

Seznam odborné literatury:

1. OCHRANA, František a PŮČEK, Milan. *Efektivní zavádění a řízení změn ve veřejné správě: smart administration*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 246 s. ISBN 978-80-7357-667-7.
2. PŮČEK, Milan a kol. *Chytrá veřejná správa: kohezní politika*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, Národní orgán pro koordinaci, 2009. 200 s. ISBN 978-80-87147-28-3.
3. NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 430 s. ISBN 978-80-244-2514-6.
4. *Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2003. 105 s. ISBN 80-7212-505-2.

5. DUŠEK, Jiří a PÁNA, Lubomír. *Zdravá města a místní Agenda 21*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. 144 s. Studijní text. ISBN 978-80-87472-07-1.

Datum zadání bakalářské práce: **říjen 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **leden 2015**

…….	…….
Eliška Henychová	**JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Řešitelka	Vedoucí práce
…….	…….
JUDr. Jan Vondráček	**doc. Ing. Miroslav Ševčík, CSc.**
Vedoucí katedry	Děkan NF VŠE

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zaměřit se na místní Agendu 21 jako na jednu z moderních metod řízení ve veřejné správě. Její uplatňování bude demonstrováno na příkladu města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav.

První tři kapitoly se věnují teoretické základně práce. Jsou v nich vysvětleny pojmy z oblasti veřejné správy a jejího řízení, dále vybrané přístupy moderního řízení ve veřejné správě a některé jejich metody, a nakonec je popsán proces místní Agendy 21 a s ním souvisejí koncept udržitelného rozvoje.

Poslední kapitola je věnována praktickému příkladu implementace a realizace místní Agendy 21, na kterém je dobře patrné správné směřování k dosažení zkvalitnění činnosti místní správy a k vytvoření vhodného prostředí pro konsensus a spolupráci napříč všemi zainteresovanými subjekty ve městě.

Klíčová slova

Smart Administration, moderní metody řízení, udržitelný rozvoj, místní Agenda 21, Brandýs nad Labem-Stará Boleslav

Abstract

The aim of this work is to focus on local Agenda 21 as one of modern management methods in public administration. Its application will be demonstrated on the example of the town Brandys nad Labem-Stara Boleslav.

The first three chapters are devoted to the theoretical basis of work. They explain terms of governance and its management, as well as some approaches of modern management in public administration and some of their methods, and finally describes the local Agenda 21 process and related concept of sustainable development.

The last chapter is devoted to practical example of the implementation and realization of local Agenda 21, which shows very well visible the right direction to

achieve improving the performance of local government and to create a suitable environment for consensus and collaboration across all stakeholders in the city.

Keywords

Smart Administration, modern methods of management, sustainable development, local Agenda 21, Brandys nad Labem-Stara Boleslav

JEL klasifikace

O19, Q01, R58,

Obsah

ÚVOD ... **2**

1. VEŘEJNÁ SPRÁVA ... **3**

1.1. VYMEZENÍ POJMŮ VEŘEJNÁ SPRÁVA, VEŘEJNÝ ZÁJEM A VEŘEJNÁ MOC ... 3
1.2. POJETÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY ... 4
1.3. FUNKCE VEŘEJNÉ SPRÁVY ... 5
1.4. ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY ... 5
1.4.1. Organizační principy ... *5*
1.4.2. Organizace české veřejné správy ... *8*
1.5. KLASICKÝ MODEL ŘÍZENÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY ... 9
1.5.1. Byrokracie ... *9*
1.5.2. Byrokracie v praxi ... *10*
1.5.3. Kritika byrokracie ... *10*

2. MODERNÍ METODY ŘÍZENÍ VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ ... **12**

2.1. MANAGEMENT VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ ... 12
2.2. CHYTRÁ VEŘEJNÁ SPRÁVA NEBOLI SMART ADMINISTRATION ... 14
2.2.1. Modernizace veřejné správy v ČR ... *14*
2.2.2. Smart Administration ... *15*

3. MÍSTNÍ AGENDA 21 ... **19**

3.1. UDRŽITELNÝ ROZVOJ ... 19
3.1.1. Vymezení pojmu udržitelný rozvoj ... *19*
3.1.2. Principy udržitelného rozvoje ... *20*
3.1.3. Pilíře udržitelného rozvoje ... *22*
3.1.4. Indikátory udržitelného rozvoje ... *24*
3.1.5. Vývoj konceptu udržitelného rozvoje na mezinárodní úrovni ... *25*
3.1.6. Vývoj konceptu udržitelného rozvoje v ČR ... *27*
3.1.7. Fórum pro udržitelný rozvoj ... *28*
3.2. VZNIK A VÝVOJ MÍSTNÍ AGENDY 21 ... 29
3.2.1. Agenda 21 ... *29*
3.2.2. Uplatňování Agendy 21 na místní úrovni ... *31*
3.3. MÍSTNÍ AGENDA 21 V ČR ... 33
3.3.1. Kritéria pro měření naplňování místní Agendy 21 ... *35*
3.3.2. Metodika místní Agendy 21 ... *36*
3.3.3. Místní Agenda 21 v číslech ... *37*

4. MÍSTNÍ AGENDA 21 V OBCI BRANDÝS NAD LABEM-STARÁ BOLESLAV ... **40**

4.1. CHARAKTERISTIKA OBCE ... 40
4.2. PLNĚNÍ KRITÉRIÍ MÍSTNÍ AGENDY 21 ... 41
4.3. REALIZOVANÉ PROJEKTY A ČINNOSTI V RÁMCI MÍSTNÍ AGENDY 21 ... 42
4.4. AKČNÍ PLÁN REALIZACE STRATEGICKÉHO ROZVOJOVÉHO PLÁNU ... 44

ZÁVĚR ... **47**

SEZNAM TABULEK ... **49**

SEZNAM PŘÍLOH ... **50**

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH PRAMENŮ ... **51**

PŘÍLOHY ... **58**

Úvod

Cílem této bakalářské práce je zaměřit se na místní Agendu 21 jako na jednu z moderních metod řízení ve veřejné správě. Místní Agenda 21 je v České republice stále aktuálnějším tématem, neboť je to metoda kvality respektující principy udržitelného rozvoje. Zvyšování kvality veřejné správy jako veřejné služby je dlouhodobě prioritou vlády České republiky. Taktéž uplatňování principů udržitelného rozvoje má v podmínkách ČR již své znovuobnovené místo a je na něj kladen patřičný důraz. To je patrné mimo jiné i z toho, že v posledních několika letech opět výrazně přibylo nově zapojených měst do projektu Zdravé město, které na místní Agendu 21 úzce navazuje, resp. využívá ji jako nástroj pro efektivní řízení města.

První tři kapitoly práce jsou jakousi teoretickou základnou. První kapitola vysvětluje důležité pojmy z oblasti veřejné správy a jejího řízení. Druhá uvádí některé vybrané přístupy a jejich metody současného, moderního řízení ve veřejné správě. Třetí kapitola popisuje koncept udržitelného rozvoje a na něj navazujícího procesu místní Agendy 21 ve světě i v ČR.

Ve čtvrté kapitole je zavedení a uplatňování místní Agendy 21 demonstrováno na praktickém příkladu z mého nejbližšího okolí, města Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi, které s místní Agendou 21, jako s metodou řízení ve veřejné správě operuje od roku 2012, kdy vstoupilo do Národní sítě Zdravých měst.

1. Veřejná správa

První kapitola seznamuje s důležitými pojmy, které se týkají veřejné správy. Vzhledem k tomu, že práce se bude zabývat moderními metodami řízení ve veřejné správě, konkrétně uplatňováním místní Agendy 21, je v prvé řadě nezbytné, vymezit si, co chápeme pod pojmem veřejná správa. Definovat si její smysl a účel, dále její funkce a také se seznámit s její organizační strukturou.

1.1. Vymezení pojmů veřejná správa, veřejný zájem a veřejná moc

Činnost veřejné správy se zaměřuje na správu věcí veřejných a jejím hlavním cílem je naplňování veřejného zájmu. Stát, jakožto hlavní garant prosazování veřejného zájmu, disponuje spolu s veřejnoprávními korporacemi při výkonu veřejné správy veřejnou mocí, která ho opravňuje autoritativně rozhodovat o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob. Veřejná správa se tak sestává ze dvou ústředních prvků – veřejného zájmu a veřejné moci (Halásková, 2014: 9-10).

Veřejný zájem, jakkoli je obtížné ho definovat, může být charakterizován následovně: je to konkrétně určená materiální nebo nemateriální potřeba, jejíž realizací se přispěje ke společnému dobru. Trochu konkrétněji lze říct, že v demokratických společnostech je veřejný zájem chápán jako regulace individuálních a skupinových zájmů s cílem maximalizovat pozitivní efekt pro co největší část společnosti. Veřejný zájem je tak bezpochyby ústředním tématem a smyslem existence veřejné správy (Halásková, 2014: 9-10).

Veřejná moc nezbytná k prosazování veřejného zájmu je pak řízení věcí veřejných v nejširším slova smyslu, a to způsobem odpovídajícím legislativním, organizačním a jiným opatřením státu. Je to způsobilost subjektu ze zákonem daného nebo z rozhodnutí státu získaného nadřazeného postavení přímo nebo zprostředkovaně rozhodovat o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech osob, bez ohledu na vůli osoby, jež je objektem tohoto rozhodnutí (Halásková, 2014: 11). Samozřejmě, že uplatňování veřejné moci, resp. přesné vymezení jejích práv, povinností, organizačního

uspořádání, postupů a kompetencí je striktně upraveno právními normami, aby nedošlo ke zneužití veřejné moci, což je ochranou občanů. Charakteristickým rysem veřejné správy je tak absolutní institucionalizace (Halásková, 2014: 14).

1.2. Pojetí veřejné správy

Pojmu veřejná správa můžeme přikládat v zásadě dvojí význam. Buď toto označení budeme chápat jako pojem pro určitý druh činnosti nebo pro určitou instituci, která veřejnou správu vykonává. V prvním případě jde o správu ve funkčním neboli materiálním pojetí a ta je tak chápána jako souhrn záměrných činností a úkolů zabezpečovaných ve veřejném zájmu, a to na úrovni státu a územní samosprávy. Ve druhém případě se jedná o správu v pojetí organizačním neboli formálním, kde je důraz kladen nikoli na činnost, ale na organizace, kterým je svěřena působnost řešit veřejné záležitosti. V tomto pojetí se pod pojmem veřejná správa tedy rozumí souhrn institucí, které vykonávají buď přímo, nebo zprostředkovaně veřejnou správu v jejím materiálním pojetí (Hendrych, 2014: 14-16).

Veřejnou správu můžeme také chápat z hlediska její šíře. Veřejná správa v užším pojetí je definována jako správní činnost realizována zmocněnými subjekty na základě zákona v rozsahu přikázané pravomoci a působnosti. Může být realizována exekutivou vlády, státními a pověřenými nestátními orgány. Člení se na základě vztahu k principům rozhodování o potřebách občanů a jejich zabezpečení na státní správu a samosprávu, která se dále dělí na územní a zájmovou. Ve svém širším pojetí zahrnuje veřejná správa organizaci celého společenství a je tak představována orgány, vztahy a činnostmi moci zákonodárné, výkonné a soudní včetně již zmíněných prvků veřejné správy v jejím užším smyslu (Halásková, 2014: 15).

1.3. Funkce veřejné správy

Veřejná správa je produktem a zároveň základním nástrojem státu. Zásadním způsobem se podílí na jeho systému řízení. Výsledkem činnosti institucí veřejné správy je nemateriální produkt – služba veřejnosti – spočívající v rozhodování ve jménu veřejného zájmu. Elementární rozhodování ve veřejné správě je politického charakteru, pod jehož vlivem se vytváří základní nástroj veřejné správy právní řád. S obsahem a činností veřejné správy jsou úzce spojeny i její funkce, které tvoří (Halásková, 2014: 16):

- normativní funkce, související s tvorbou právních norem
- ochranná funkce, související se zajišťováním vnitřní s vnější bezpečnosti a pořádku státu
- ekonomicko-regulační funkce, týkající se usměrňování vývoje ekonomiky (s čímž souvisí její další členění na funkci plánovací – ovlivňování pomocí rozpočtů a fiskální – ovlivňování pomocí veřejných výdajů)
- hospodářsko-organizátorská funkce, sloužící k přerozdělování, tvorbě a používání bohatství

Veřejná správa je nedílnou součástí veřejného sektoru státu, v němž má své specifické postavení. Nejenže celý veřejný sektor řídí, ale dále také reguluje ekonomiku a společnost. Veřejná správa je soustavou institucí, naplňujících pojem stát v jeho nejširším smyslu (Halásková, 2014: 17).

1.4. Organizace veřejné správy

1.4.1. Organizační principy

Správní úřady jsou organizovány do soustav nebo systémů podle oblasti veřejné správy, v jejímž rámci vykonávají veřejnou moc. Organizační principy mají pro výstavbu veřejné správy velký význam. Jsou to určitá doporučení pro institucionální i funkční utváření organizace založená na ověřených a úspěšných postupech organizování jak ve správě veřejné, tak ve správě soukromé. Tyto principy by se daly též označit jako

zásady, pravidla nebo cíle, které by měly být při výstavbě veřejné správy sledovány. Volba konkrétní zásady výstavby má v daném případě různý důvod, ať už historický, funkční nebo čistě politický. Takovýchto zásad by bylo možné vyjmenovat mnoho, ale z hlediska výstavby veřejné správy se nejvíce používá následující členění principů na (Hendrych, 2014: 116-118):

- územní a věcný
- centralizaci a decentralizací
- koncentraci a dekoncentraci
- kolegiální a monokratický
- volební a jmenovací

Přičemž územní princip spočívá ve vymezení působnosti správního úřadu na základě územního hlediska, což vede k soustředění správní agendy v určitém územním celku do jedné správní jednotky. Při uplatnění věcného principu naopak dochází ke zřizování vícero specializovaných úřadů, neboť ty se zřizují na základě obsahové stejnorodosti správní agendy (Hendrych, 2014: 118).

Centralizovaný systém veřejné správy se vyznačuje soustřeďováním pravomocí na vyšších úrovních správních jednotek. O všech otázkách tak rozhoduje vyšší správní úřad a nižší úrovně správních úřadů pouze zabezpečují plnění jeho rozhodnutí. V decentralizovaném systému jsou na tyto nižší úrovně, převážně mimo původní organizační strukturu, delegovány některé pravomoci správních úřadů vyšší úrovně i s příslušnou odpovědností, aby bylo zajištěno rozhodování na té úrovni veřejné správy, která je o daných věcech lépe informovaná. Hierarchicky výše postavené orgány pak nemohou zasahovat do samostatné působnosti níže postavených orgánů, protože se jedná o nové nositele veřejné správy jiné organizační struktury. Jsou oprávněny zasahovat pouze do působnosti jimi přenesené. Výkon veřejné správy má prostřednictvím tohoto procesu tendenci přibližovat se své „klientele“ (Hendrych, 2014: 119).

Principy koncentrace a dekoncentrace jsou založeny na slučování nebo rozlučování správních úřadů v rámci jednoho organizačního systému veřejné správy a to v horizontální nebo vertikální rovině. Horizontální koncentrací se rozumí soustřeďování veškerých úkolů správy na stejné úrovni do jediného úřadu, dekoncentrací pak opak,

tedy rozdělením úkolů na více úřadů na stejné úrovni. Vertikální koncentraci lze zaměnit za centralizaci, neboť spočívá v soustřeďování působnosti na úřadu hierarchicky vyšší úrovně. Vertikální dekoncentrace je opakem, takže se jedná o delegování působnosti na úřad úrovně nižší. Vertikální dekoncentraci ale nelze zaměňovat s decentralizací, protože u dekoncentrace jde, na rozdíl od decentralizace, o delegaci působnosti na nižší správní úřad stejného organizačního systému, což znamená, že vyšší správní úřad má možnost zasahovat do činnosti nižšího a neztrácí tak právo nadřízeného přikazovat podřízenému (Hendrych, 2014: 120).

Rozdílem mezi principem kolegiálním a monokratickým je povaha orgánu, který rozhoduje. V případě kolegiálního orgánu se rozhodnutí přijímá na základě usnesení, které vzejde z hlasování o návrhu v kolektivu tvořících tento orgán. Pro orgán monokratický je typické, že pravomoc rozhodování je v rukou jediné osoby (Hendrych, 2014: 120-121).

U volebního a jmenovacího principu jde o způsob ustanovování jednotlivých osob do funkcí. Zpravidla platí, že pokud ustanovuje do funkce jediná osoba jakožto monokratický orgán, jedná se o jmenování. Pokud je ustanovení výsledkem hlasování více osob, kde se jako výsledek počítá vůle většiny, jedná se o volbu (Hendrych, 2014: 121-122).

Základní význam pro výstavbu veřejné správy mají organizační principy územní a věcné. V praxi se vyskytují v různých kombinacích, které vyplývají z míry specializace. Lze se domnívat, že převaha věcného principu nad územním značí větší míru centralizace veřejné správy, a tím převahu státní správy nad samosprávou. Centralizovaný systém veřejné správy však na druhé straně vede na nižších úrovních k posílení územního principu koncentrací moci do jednoho úřadu (Hendrych, 2014: 118).

1.4.2. Organizace české veřejné správy

V systému veřejné správy rozlišujeme státní správu, samosprávu (územní a zájmovou) a ostatní veřejnou správu, a to podle subjektů, které ji zabezpečují. Nejedná se o oddělené systémy, naopak se výše zmíněné složky veřejné správy prolínají a navzájem doplňují (Horzinková, Novotný, 2008: 11).

Hlavním subjektem veřejné správy je v klasickém pojetí stát. Jím a jeho orgány zajišťovaná veřejná správa se nazývá státní správa vykonávaná přímo, což znamená, že státní orgány a správní úřady vykonávají správu jménem a v zájmu státu. Státní správou rozumíme realizaci výkonné moci státu (resp. pouze její části, jelikož výkonnou moc uskutečňuje např. i prezident, vláda apod.). Jedná se především o organizující a mocensko-ochranné činnosti, které mají výkonný, podzákonný a nařizovací charakter. Kromě státu a jeho orgánů mohou být subjektem výkonu státní správy rovněž veřejnoprávní korporace (např. kraje, obce) a jejich orgány. V tomto případě se však jedná o státní správu vykonávanou nepřímo, v tzv. přenesené působnosti delegované na základě zákona (Horzinková, Novotný, 2008: 11-12).

Veřejnoprávní korporace, což jsou subjekty nestátního charakteru, uskutečňují veřejnou správu nejen jako přenesenou působnost státní správy, ale také jako samosprávu, což je výkon působnosti vlastní, tedy samostatné. Právo na samosprávu je ústavně zaručené právo uspořádat a řídit část veřejných záležitostí ve vlastním zájmu a vlastní odpovědnosti. Výkon samosprávy není státní správě podřízen, může jí však být dozorován. Veřejná moc prováděná samosprávnými subjekty může být charakterizována jako decentralizovaná státní moc. Veřejnoprávní korporace se podle obsahu výkonu své činnosti a organizační struktury dělí na následující typy (Horzinková, Novotný, 2008: 13):

- územní; např. kraje, obce
- zájmové; tzv. komory, jejich zřizování souvisí s výkonem nějakého povolání
- věcné; např. zájmová sdružení obcí, které je založeno na věcném reálném základě, tj. souvisí s vlastnictvím určité věci

Ostatní veřejná správa je zbytkovou oblastí veřejné správy a je vykonávána částečně samosprávnými institucemi a dále nesamosprávnými institucemi, když plní určité veřejné úkoly (Horzinková, Novotný, 2008: 14).

1.5. Klasický model řízení veřejné správy

1.5.1. Byrokracie

Za klasický model řízení uplatňovaný dlouhá desetiletí při správě státu je považován model byrokratický. Byrokratické metody jsou ve veřejné správě nezbytné, což vyplývá z podstaty poslání správních úřadů, kterým je uskutečňování politicky stanovených potřeb, což vylučuje ziskový motiv, na jehož základě je řízen soukromý sektor (Tuháčková, 2006: 23).

Známý sociolog Max Weber vypracoval základy moderního byrokratického modelu jako ideálního typu organizace veřejné správy, které má být stabilní, pevný a spolehlivý. Pojem byrokracie chápal jako racionální systém fungující na základě pevných pravidel a povinností (Tuháčková, 2006: 23) a za znaky moderní byrokracie považoval (Tuháčková, 2006: 24):

- apolitické plnění funkcí bez ohledu na krátkodobé zájmy politiků
- řízení na principech hierarchie s příslušnou mocí a autoritou úřadů vyšší úrovně vůči úřadům nižší úrovně
- dělba práce založená na specializaci a přísném vymezení úkolů a povinností každého článku systému
- jednotnost činnosti zajištěná soustavou pravidel definujících pravomoc a působnost
- neosobní, formalizovaná struktura vylučující zaujatost, osobní vlivy a emoce
- kariérní postup postavený na služebním věku bez možnosti svévolného propuštění

1.5.2. Byrokracie v praxi

Veřejná správa se snaží napravovat selhání trhu při uspokojování poptávky po veřejných statcích což, jak je již zmíněno výše, nemůže být orientováno na zisk. Proto získává v určitých oblastech výsadní roli monopolního poskytovatele daných služeb a na provozování souvisejících činností má z toho plynoucí informační monopol. Tím je však vytvářeno příhodné prostředí pro vznik korupce, jakožto zneužití postavení nebo funkce k osobnímu prospěchu. Nejen dodatečný příjem z monopolní a informační renty je vysvětlením pro chování byrokratů. Úředníci mají zájem taktéž na růstu své moci, vlivu a postavení, což realizují skrze růst moci a vlivu instituce, kterou řídí, což závisí na velikosti příslušného úřadu. Proto usilují o jeho zvětšování, k čemuž slouží navyšování rozpočtu. Větší rozpočet umožňuje najímat další úředníky, čímž je zajištěn kariérní postup těch současných (Tuháčková, 2006: 25).

Pro úředníky tudíž není určující spokojenost občanů a jejich názory, ale především názory členů parlamentu, kteří schvalují rozpočet. Byrokracie má v tomto ohledu jistou informační výhodu, protože poslanci mají nedostatečné informace o nákladech na poskytování veřejných služeb, mají vlastně jen takové, které jim byrokraté poskytnou (Tuháčková, 2006: 26).

1.5.3. Kritika byrokracie

Byrokratické řízení skýtá jistá omezení. Neexistuje jasná hranice mezi politikou a správou. Rozhodování mnohdy neodpovídá ekonomické racionalitě. Přísná hierarchie a centralizace, v níž jsou striktně dodržována formální pravidla a procesy, má za důsledek pomalost veřejné správy, její nedostatečnou flexibilitu, malou míru odpovědnosti úředníků a jejich nevšímavost k zájmům a potřebám občanů (Tuháčková, 2006: 27). Problémem byrokratického řízení je vyloučení konkurence a analýzy nákladů a výnosů. Neschopnost kontrolovat náklady pak vyústí v nutnost vybírat vyšší daně a následnému nafukování veřejných rozpočtů, aniž by bylo dosaženo adekvátní protihodnoty. Selhání kontroly nákladů a měření kvality poskytovaných služeb vede k tomu, že veřejná správa je vždy větší, než by bylo optimální, a to na úkor soukromého sektoru. V neposlední řadě je nezanedbatelným problémem veřejné správy korupce, plynoucí z rozrůstání byrokracie a vytvářením neformálních organizací, což se projevuje prorůstáním veřejné správy s politickými stranami, soukromými podnikateli

atd. Občané, aby dosáhli svého, také často uplácejí úředníky. Míra korupce je tím vyšší, čím více zaostávají platy byrokratů oproti platům v jiných sektorech (Tuháčková, 2006: 28-29).

Weberova nestranná a profesní byrokracie tak byla již po druhé světové válce značně kritizována pro svou nízkou pružnost a přizpůsobivost novému prostředí. Bylo jí vytýkána zdlouhavost procesů, rigidita, rutina, zbytečná komplikovanost a v neposlední řadě nehospodárnost (Tuháčková, 2006: 23).

2. Moderní metody řízení ve veřejné správě

V posledních desetiletích se hledaly a formovaly vhodnější organizační struktury veřejné správy, které by byly řízeny spíše manažerským způsobem než tradičním byrokratickým. Podstatným důvodem byly rostoucí náklady na provoz veřejné správy a omezenost veřejných financí, což souviselo se zájmem občanů na poskytování stále většího počtu kvalitnějších služeb. Dalšími důvody byly snahy o transparentnost výkonu veřejné správy, pružnější reakce a přizpůsobování externím podmínkám. Nezanedbatelný byl i větší význam přikládaný participaci občanů. V rámci reformy veřejné správy, resp. přesněji řečeno v rámci modernizace veřejné správy jde o snižování její byrokratické zátěže, zdokonalení její organizace, zefektivnění a zhospodárnění její činnosti. Tento proces nezasahuje zásadním způsobem do podstaty systému, ale mění jeho způsob fungování (Halásková, 2014: 81).

2.1. Management ve veřejné správě

Manažerské metody využívané a osvědčené v soukromém sektoru jsou postupně přejímány a implementovány do veřejné správy. Samozřejmě jsou pro specifické potřeby uplatnění v tomto prostředí modifikovány, neboť z podstaty veřejné správy jakožto služby veřejnosti, která je ovlivňována politickým rozhodováním o veřejných potřebách uspokojovaných ve veřejném zájmu, neexistuje pro její činnosti ziskový motiv, který je základem pro měření výkonnosti. Dalším omezením pro veřejnou správu je z pohledu moderního managementu omezená organizační a manažerská autonomie, která je tím menší, čím větší je politický vliv na výkonné pracovníky a to i přesto, že je uplatňována tzv. definitiva, což je princip transparentnosti personálního řízení při přijímání nových pracovníků a jejich kariérního růstu (Halásková, 2014: 81).

Činnost veřejné správy, která je čistě veřejným statkem a je tak pojímaná jako veřejná služba, se stále více stává předmětem analýzy z hlediska efektivnosti a hospodárnosti v alokaci svěřených zdrojů.

Nové pojetí stylu řízení veřejné správy s využitím manažerských metod má svou kolébku v USA v podobě programu New Public Management. Je založeno na postavení

manažera jako subjektu aktivně vystupujícího v politickém procesu, což znamená, že úředník není pouhým vykonavatelem rozhodnutí jiných orgánů. Má se zasazovat o hospodárné využívání zdrojů a s tím souvisí jeho adresná odpovědnost, což umožňuje zkvalitnění veřejné kontroly. Tento styl zdůrazňuje úlohu veřejné správy, která spočívá ve službě občanovi a nikoli v jeho řízení. Zdůrazňuje proto statut občana jako klienta veřejné správy (Halásková, 2014: 82). Je možné charakterizovat New Public Management následujícím trendy (Ochrana, Půček, 2011: 31):

- decentralizace
- výkonnost a efektivita
- možnost volby a konkurence
- orientace na zákazníky
- motivace a řízení lidských zdrojů
- e-government
- zlepšení kvality regulace
- ozdravení funkce centra (tzv. štíhlé řízení)
- transfer osvědčených stylů řízení ze soukromého sektoru
- zlepšení kooperace veřejného a soukromého sektoru

V evropských podmínkách má manažerské řízení uplatňované ve veřejné správě poněkud odlišné rysy, oproti tomu americkému je více vázané na správní právo, a proto je koncept New Public Management doplňován dalšími, na něj navazujícími způsoby řízení, které mají za cíl zvýšit efektivnost a účinnost veřejné správy v rozdílných podmínkách. Mezi takovéto způsoby se řadí kupříkladu zásady Good Governance, tedy zásady dobré veřejné správy či dobrého vládnutí, které jsou od roku 2000 zmiňovány v dokumentech OSN a Evropská komise k nim následně vydala „Bílou knihu“. V roce 2007 pak Rada Evropy vydala všem členským zemím doporučení ohledně dobré veřejné správy. Dobrá veřejná správa závisí dle těchto zásad kromě kvalitní legislativy také na kvalitě organizace a jejího řízení, které musí splňovat požadavky efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti a respektuje zásady zákonnosti, rovnoprávnosti, nestrannosti, proporcionality, právní jistoty, zásadu participace a transparentnosti (Halásková, 2014: 82). Další zdokonalování řízení a fungování veřejné správy představuje Smart Administration jako způsob správy věcí veřejných, který je implementován v prostředí České republiky od roku 2007.

2.2. Chytrá veřejná správa neboli Smart Administration

2.2.1. Modernizace veřejné správy v ČR

Již od devadesátých let minulého století usilovaly vlády České republiky nejprve o reformu veřejné správy a v rámci ní od roku 1999 také o zvýšení kvality a výkonnosti veřejné správy. Reformní snahy zahájené koncem devadesátých let se však omezily spíše jen na řešení aspektů územního rozdělení orgánů veřejné správy, než aby se soustředily také na jejich modernizaci, a tak nedošlo na původně zamýšlené změny ve fungování orgánů veřejné správy, podrobný popis agend v kompetenci jednotlivých úrovní veřejné správy. Změny územní struktury nebyly vhodně doplněny příslušnými změnami v oblasti rozpočtování a financování veřejné správy (Ochrana, Půček, 2011: 39).

Nejvýznamnějším usnesením, které se týkalo modernizace veřejné správy po jejím kriticky zhodnoceném dosavadním vývoji, byl v roce 2007 schválený materiál Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby s podtitulem Strategie realizace Smart Administration v období 2007-2015 (Ochrana, Půček, 2011: 41).

Klíčové faktory ovlivňující přístup k modernizaci veřejné správy v ČR na bázi Smart Administration jsou následující (Ochrana, Půček, 2011: 28):

- krize sociálního státu
- nový styl řízení veřejné správy – New Public Management
- integrační procesy Evropské unie a změny v jejím přístupu k regionálnímu rozvoji
- rozvoj v duchu udržitelného rozvoje (viz další kapitola)
- rozvoj znalostí společnosti a řízení znalostí
- tlak na zvyšování kvality života
- změna ve vnímání občanů jako klientů, důležitá je jejich spokojenost

Ačkoli je koncept New Public Management kritizován a není příliš vhodné jej v jeho krystalické formě v podmínkách české veřejné správy zavádět, Smart Administration je systém řízení veřejné správy, který je na New Public Managementu založený. Takový styl řízení pak zdůrazňuje ekonomický přístup k řízení veřejné správy a pojímá ji jako produkční systém, který transformuje omezené veřejné zdroje na

požadované veřejné služby. To má své opodstatnění při analýze veřejné správy z pohledu jejího hospodárného, efektivního a účinného fungování (Ochrana, Půček, 2011: 34).

2.2.2. Smart Administration

V České republice jsou v současné době nastoleny řízené změny ve formě Smart Administration, která tvoří rámec a současně nástroj pro provádění řízených změn ve veřejné správě. Zásady Smart Administration jsou elementárním předpokladem a prostředkem good governance, neboli dobrého vládnutí, přičemž Smart Administration je takový výkon vládnutí, který se opírá o důsledné uplatňování existujících zákonů, efektivní výkon působnosti veřejné správy a účinnou komunikaci jejích aktérů (Ochrana, Půček, 2011: 19). Tyto změny jsou kvalitativního charakteru a přispívají tak k modernizaci veřejné správy a k jejímu lepšímu fungování, což zahrnuje její zefektivnění a hospodárnost, vyšší výkonnost, růst kvality (Ochrana, Půček, 2011: 21-23).

Princip efektivní správy je dle strategie Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby zobrazen pomocí modelu nazvaného hexagon veřejné správy. Jeho šest vrcholů představuje šest klíčových oblastí fungování veřejné správy, a to (Půček, 2009: 51):

- legislativa jako základ kvalitní veřejné správy
- organizace výkonu fungování veřejné správy
- občan jako klient veřejné správy
- úředník jako základní stavební kámen veřejné správy
- technologie a jejich využívání (převážně informační a komunikační)
- financování

Nejdůležitějším prvkem hexagonu je občan. Cílem strategie je maximálně mu usnadnit styk s úřady, neobtěžovat ho nadměrnou regulací a hlavně byrokracií. Zároveň je třeba veřejnou správu zprůhlednit a umožnit občanům jejich participaci. S nadměrnou regulací a byrokracií souvisí i střídmé přijímání nových legislativních opatření, aby nepůsobila nadměrnou byrokratickou zátěž a byla co nejjednodušší a nejsrozumitelnější.

Organizace výkonu veřejné správy má dvojí význam. Za prvé jde o nalezení správného místa pro výkon veřejné správy, resp. její úrovně, na které bude daná agenda zajišťována pro naplnění zásady „obíhající informace, nikoliv občan“. V druhém případě se jedná o způsob, jakým bude tato agenda vykonávána, ve kterém hraje podstatnou roli úroveň řízení, metody řízení kvality, sledování efektivnosti vynaložených prostředků a spokojenosti zákazníka. Úroveň řízení velmi úzce souvisí s kvalitou výkonu úředníků veřejné správy. Je proto nezbytné dbát na jejich průběžné vzdělávání. V neposlední řadě je důležité věnovat pozornost způsobu alokace dostupných zdrojů na jednotlivé aktivity v rámci veřejné správy a zabývat se jejich nákladovou efektivností (Půček, 2009: 52).

Klíčem k moderní, efektivní a výkonné veřejné správě, a tedy ke Smart Administration je model „dělat správné věci správně“. V prvé řadě je nezbytné vybrat a prosadit „správné věci“, jimiž se rozumí nejpotřebnější a nejdůležitější investice, aktivity, opatření s ohledem na omezení a limity v podobě finančních, přírodních a jiných limitů. Tato fáze je v odpovědnosti politických představitelů. Za druhé je zapotřebí tyto věci správně provádět, což by mělo být činností manažerů a úředníků veřejné správy. Nakonec je důležité vhodně komunikovat s veřejností (Půček, 2009: 62-63).

Podstatnou charakteristikou Smart Administration je její hospodárné, efektivní a účelné fungování. Tato problematika je známa pod zkratkou 3E z anglických termínů Economy, Effectiveness, Efficiency (Ochrana, Půček, 2011: 46-47). Pojmem hospodárnost ve veřejné správě se rozumí takové použití veřejných prostředků, které vede k zajištění stanovených priorit s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dosažení odpovídající kvality plněných úkolů (Ochrana, Půček, 2011: 47). Dalším důležitým ekonomickým principem fungování veřejné správy je efektivnost tohoto fungování, která je sledována ve dvou formách a to jako nákladová efektivnost a produktivita. Nákladová efektivnost je jednoduše ukazatelem, který zjišťuje, kolik peněžních jednotek bylo třeba k vygenerování jedné jednotky výstupu. Produktivitou se pak rozumí takové použití veřejných prostředků, jimiž se dosáhne největšího možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění (Ochrana, Půček, 2011: 48-49). Účinnost, nebo také účelnost je ze zmiňovaných kritérií 3E kritériem nejpodstatnějším. Je vztaženo k cíli,

tedy účelu. Účelné použití veřejných prostředků je takové použití, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených priorit. S kritériem účelnosti se současně prověřují i předchozí zmiňovaná (Ochrana, Půček, 2011: 51).

Realizace Smart Administration je založena na použití řady podpůrných manažerských metod. Jejich osvojení aktéry veřejné správy je klíčovým předpokladem úspěšné implementace Smart Administration a modernizace veřejné správy. Následuje stručný přehled některých těchto metod, přístupů a nástrojů. Některé nástroje je možné přiřadit k více oblastem (Ochrana, Půček, 2011: 53-55):

- metody řízení kvality; např. TQM (totální řízení kvality), model CAF, model EFQM, benchmarking, normy ISO 9001, místní Agenda 21 (navazující současně na udržitelný rozvoj)
- metody zvyšování výkonnosti; např. model CAF, model EFQM, benchmarking (jelikož většina metod kvality přispívá zvyšování výkonnosti), Balanced Scorecard, metoda Lean („štíhlá veřejná správa“)
- projektové řízení
- strategické řízení; např. Balanced Scorecard, SWOT analýza
- metody zjišťování zpětné vazby a komunikace s občany; obsahuje je např. místní Agenda 21
- metody navazující na udržitelný rozvoj; např. místní Agenda 21, EMAS
- metody moderního personálního řízení; kompetenční management, motivace a odměňování
- moderní finanční řízení a rozpočtování

V posledních letech vystupuje do popředí úsilí skrze zvyšování kvality a výkonnosti ve veřejné správě zvyšovat kvalitu veřejné služby, kterou instituce veřejné správy zabezpečují. Touto problematikou se zabývá management kvality.

Pro management veřejné správy se tak stává typickou stále větší decentralizace a dekoncentrace rozhodování a posilování demokracie na místní úrovni. Pokračuje i decentralizace odpovědnosti za zabezpečování stále širšího spektra veřejných statků, avšak zatím s nevyřešeným problémem neadresnosti této odpovědnosti. Významným nástrojem dosahování efektivnosti ve veřejné správě na této decentralizované úrovni je zlepšování managementu na místní úrovni (Halásková, 2014: 83). Vhodným nástrojem

zvoleným k dosažení tohoto cíle je pak ta z metod řízení kvality, která se přímo zabývá místní úrovní správy, a tou je místní Agenda 21. Následující kapitola tedy bude pojednávat o jádru celé bakalářské práce, o místní Agendě 21.

3. Místní Agenda 21

„*Metoda kvality místní Agenda 21 (MA21) je nástroj ke zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni. Jedná se o mezinárodní metodu využívanou v obcích a regionech po celém světě, zejména v západní Evropě, USA, Kanadě a Austrálii. Smyslem MA21 je ve spolupráci s veřejností a místními partnery (NNO, školy, firmy atd.) dbát na kvalitu rozvoje daného místa a zlepšovat a zefektivňovat služby, které úřad svým občanům poskytuje. MA21 je zaměřená nejen dovnitř úřadu (kvalita strategického plánování a řízení, efektivní nakládaní s financemi), ale zejména navenek (systematické zapojování veřejnosti, průběžná komunikace, otevřené sdílení zkušeností atd.)*.“ Takto je dle Ministerstva vnitra České republiky (2011) definována místní Agenda 21. Ještě než se zaměřím na její podrobnější popis, bylo by záhodno věnovat pozornost nejprve zmíněnému pojmu udržitelný rozvoj, na jehož principy místní Agenda 21 navazuje, a také na dokument Agenda 21, který je jejím východiskem.

3.1. Udržitelný rozvoj

3.1.1. Vymezení pojmu udržitelný rozvoj

Vymezit si jasně a stručně pojem udržitelný rozvoj je vcelku obtížné. Jednotná, všeobecně přijímaná definice udržitelného rozvoje totiž neexistuje, namísto toho jich existují rovnou celé desítky. V rámci této kapitoly představím ty relativně nejpodstatnější a nejzávaznější.

Udržitelný rozvoj je dle Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současných generací bez ohrožení potřeb budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. Strategie udržitelného rozvoje je v nejširším smyslu zaměřená na prosazování harmonie mezi lidskými bytostmi a mezi lidstvem a přírodou (Nováček, 2011: 217).

Pro Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj je udržitelný rozvoj dynamická rovnováha mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními aspekty vývoje v podmínkách globalizace, resp. jako ekonomicky efektivní, sociálně únosný a environmentálně šetrný rozvoj ve veškerých oborech lidské společnosti (Nováček, 2011: 217).

Evropským parlamentem je udržitelný rozvoj definován jako takový rozvoj, který přináší zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné i budoucí generace (Nováček, 2011: 217).

V právním řádu České republiky je udržitelný rozvoj vymezen v zákonu o životním prostředí (zákon č. 17/1992 Sb.) jako takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat své základní životní potřeby, přičemž nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů (Nováček, 2011: 217).

Mezi další uznávané definice udržitelného rozvoje patří např. ta Ivana Ryndy působícího na Karlově univerzitě. Dle něho lze udržitelný rozvoj charakterizovat jako komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů uspokojovat sociální potřeby lidí, a to při plném respektování environmetálních limitů (Nováček, 2011: 217). Poslední definice, kterou uvedu, je od slovenského autora Jána Topercera ml., který vidí udržitelný rozvoj jako cílený proces změn v chování lidské společnosti nejen k sobě samé, ale i ke svému okolí, směřující ke zvyšování současného i budoucího potenciálu uspokojování potřeb nejen lidí, ale i jiných bytostí, s ohledem na možnosti přírody a jejích zdrojů (Nováček, 2011: 217).

3.1.2. Principy udržitelného rozvoje

Jelikož definice je ze své podstaty pouze stručnou formulací pojmu udržitelný rozvoj, která nemá ambice vystihnout jeho ideu, uvádějí se společně s ní ještě hlavní principy udržitelného rozvoje, které tento obecný termín konkretizují. Následující principy udržitelného rozvoje byly formulovány ve zprávě „Pečujeme o zemi“

s podtitulem „Strategie udržitelného soužití“, která byla vydána v roce 1991 na základě spolupráce Světového svazu ochrany přírody, Programu OSN pro životní prostředí a Světového fondu pro přírodu (Nováček, 2011: 217):

- úcta ke společenství života a péče o ně
- zlepšování kvality lidského života
- ochrana vitality a rozmanitosti Země
- dodržování mezí únosnosti Země
- změna osobních přístupů a praktik
- poskytování možností obcím a komunitám pečovat o jejich vlastní životní prostředí
- budování národních struktur pro integraci rozvoje a ochrany
- vytvoření globální aliance na podporu udržitelnosti

Hlavní myšlenky obsažené v definicích udržitelného rozvoje a jeho principech je možné zobecnit do následujících níže vyjmenovaných tří zobecňujících požadavků. Čtvrtý požadavek z uvedených definic explicitně nevyplývá, ale dle autora je pro naplňování udržitelného rozvoje nepostradatelným (Nováček, 2011: 219-220).

Prvním z nich je požadavek, aby všichni lidé na Zemi mohli uspokojovat své, alespoň základní potřeby. Ačkoli určit základní lidské potřeby je poněkud obtížné, protože ty se mohou lišit v čase a prostoru a jejich hranice je pravděpodobně nekonečná, tak je s definicí základních lidských potřeb spojená známá a všeobecně přijímaná Maslowova pyramida lidských potřeb. Nováček (2011, 219) však vyslovuje domněnku o nesplnitelnosti a nedefinovatelnosti požadavku na uspokojování potřeb v definici Světové komise pro životní prostředí a rozvoj. Jako logičtější se mu jeví *„podmínit uspokojování lidských potřeb respektováním únosné kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné i budoucí generace“*.

Druhým požadavkem je právo budoucích generací na uspokojování svých potřeb. Tyto potřeby jsou samozřejmě viděny z pohledu generace současné a vztahuje se k nim stejný, spíše ještě o něco složitější problém jejich definice, jaký vzniká u prvního požadavku. Nicméně se vyjádření tohoto požadavku dá konkretizovat pomocí následujících principů, jak dlouhodobě využívat přírodní zdroje a ekosystémy Země:

- Míra užívání obnovitelných přírodních zdrojů nepřekročí míru jejich regenerace.
- Míra užívání neobnovitelných přírodních zdrojů nepřekročí míru, s jakou budou rozvíjeny substituující obnovitelné zdroje.
- Míra emisí škodlivin do životního prostředí nedosáhne hranice asimilačních schopností prostředí a nepřesáhne tak únosnou kapacitu ekosystémů.

Třetím požadavkem je respektování práv ostatních živých bytostí. I s tímto požadavkem je spojena obtížnost definice optimálního stavu a vyvstává mnoho otázek, na které dosud nejsou formulované odpovídající odpovědi. Například ohledně evidentního dominantního postavení člověka, jestli má jednat jako „pán tvorstva“ nebo uvědomělý správce planety.

Čtvrtým požadavkem je učení se z budoucnosti. Jedná se o myšlenku tzv. anticipativního učení, které je založené na předvídání možných negativních následků současných aktivit. Taková predikce se stává nezbytnou vzhledem k tomu, že nyní jsou díky vědeckému poznání a technologickému pokroku k dispozici takové možnosti, že případné chyby a omyly mohou mít fatální vyústění. Dříve byly důsledky našich činů prostorově i časově omezené, což už však neplatí a je nutné podle toho své jednání korigovat.

3.1.3. Pilíře udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj bývá pro lepší názornost a větší jednoduchost svého vyjádření vysvětlován jako rovnováha mezi tzv. pilíři udržitelného rozvoje. Pilíře tvoří tři základní aspekty rozvoje, a to ekologický, ekonomický a sociální. Někdy se dále uvádí ještě čtvrtý pilíř kulturní a pátý, kterým je dobrá správa věcí veřejných (Maier, 2012: 14).

Jelikož podle definice udržitelného rozvoje formulované Komisí OSN pro životní prostředí a rozvoj je smyslem udržitelného rozvoje naplňování lidských potřeb, může být systém pilířů odvozen od této definice, a to následovně. Ekonomický pilíř je

pro zajištění udržitelného rozvoje nezbytný, protože naplňování lidských potřeb je podmíněno ekonomicky. Ekonomika však nemůže existovat mimo společnost a její instituce, odtud pilíř sociální. Společnost, a tudíž ani její ekonomika, nemůže existovat jinak, než jako součást životního prostředí (ekologický pilíř). Z předpokladu této nesporné závislosti vyplývá onen požadavek na vyváženost rozvoje z hlediska všech těchto tří pilířů (Maier, 2012: 15).

Dostupnost a také kvalita základních přírodních zdrojů jako je vzduch, voda, půda apod. je všeobecně předpokladem pro existenci života, tedy i pro existenci lidského druhu. Rostliny a živočichy člověk potřebuje ke své obživě a k zajištění určitého hmotného standardu, jehož rozvoj je pak úzce spjat s využíváním nerostného a energetického bohatství. Zájmem člověka jako druhu je žít v takovém přírodním prostředí, které je pestré a diverzifikované a je schopno samo se vyrovnávat se změnami. Kvalitní přírodní prostředí s přítomností rostlin a živočichů je pro člověka nejen materiální potřebou ale také potřebou psychickou. Proto je v lidském zájmu usilovat o udržitelný rozvoj v jeho ekologickém pilíři, což znamená předcházet jeho poškození a nedopustit vyčerpání přírodních zdrojů (Maier, 2012: 16).

Skutečnost, že člověk je společenskou bytostí, dává význam sociálnímu pilíři. Udržitelný rozvoj v sociálním pilíři klade důraz na naplnění sociálních potřeb lidí ve společnosti, tedy pocitu sounáležitosti, přátelství a partnerství (Maier, 2012: 16).

Sociální a ekonomický pilíř udržitelného rozvoje spolu navzájem souvisí, neboť soudržnost obyvatel určitého území je do jisté míry podmíněna ekonomickou prosperitou a naopak, ekonomické prosperity může dosáhnout jen soudržná společnost (Maier, 2012: 16).

Společnost a její ekonomika je tak udržitelná v případě, že je schopna přizpůsobit svoji spotřebu přírodních, lidských a hospodářských zdrojů možnostem své generace (Maier, 2012: 16).

3.1.4. Indikátory udržitelného rozvoje

Pro potřeby zpětné vazby a zjištění, zda společnost směřuje k udržitelnému rozvoji či nikoliv, jestli se její situace zlepšuje nebo naopak zhoršuje, je nezbytné mít k dispozici nástroj, který nám umožní toto změřit.

V dnešní době je nejpoužívanějším ukazatelem prosperity hrubý domácí produkt (HDP), který je mnohdy nesprávně interpretován jako ukazatel kvality života. HDP je však ukazatelem ekonomické výkonnosti v jejím úzkém slova smyslu, jelikož nezahrnuje například služby poskytované mimo oficiální trh, ilegální trh. Proto jako indikátor prosperity, pokroku a kvality života a spokojenosti jednotlivců, který by věrněji odrážel vývoj společnosti, musíme zvolit vhodnější ukazatel, který by postihoval například škody na životním prostředí apod. V případě, že roste HDP, nemusí to totiž nutně implikovat zlepšení kvality života (Nováček, 2011: 259).

Sledováním a hodnocením indikátorů kvality života a udržitelnosti lidského rozvoje se zabývá celá řada mezinárodních institucí a akademických pracovišť. Vznikly tak rozsáhlé soubory ukazatelů, které sice přinášejí velké množství informací o jednotlivých oblastech rozvoje, ale nejsou dostatečně integrované. Díky tomu neposkytují jednoduchý, srozumitelný a hlavně souhrnný pohled na kvalitu a udržitelnost života. Mezi ně patří např. soubor indikátorů udržitelného rozvoje v rámci OSN, jejíž indikátorový program se rozvíjí již od roku 1995 za účasti celé řady mezinárodních organizací. Dále pak indikátory udržitelného rozvoje na úrovni Evropské unie, které jsou od roku 2001 součástí Strategie udržitelného rozvoje pro Evropskou unii a od roku 2006 pak její aktualizované verze. Avšak sebelepší výběr indikátorů se stejně nebude schopen stát alternativním ukazatelem k HDP. Upřednostňovány jsou proto složené indikátory – indexy, které v sobě agregují informace mnoha dílčích ukazatelů. Jedním z možných alternativních ukazatelů k HDP, který se prosadil mezi celou řadou jiných ukazatelů a přístupů, je, patrně díky své jednoduchosti, Index lidského rozvoje. Od roku 1990 ho pravidelně vyhodnocuje a publikuje Program OSN pro rozvoj. Tento ukazatel se stanovuje na základě čtyř indikátorů, které mají odrážet míru uspokojování základních potřeb člověka (Nováček, 2011: 260-261):

- očekávaná délka života
- hrubý domácí produkt podle parity kupní síly

- gramotnost
- počet let školní docházky

Tím, že je vzdělání vyjádřeno dvěma indikátory, je mu přisuzován větší význam, než zbylým dvěma. Kromě výše zmíněného Indexu lidského rozvoje jsou nejznámějšími alternativními ukazateli Index svobody, Index korupce a Index globální konkurenceschopnosti (Nováček, 2011: 262).

3.1.5. Vývoj konceptu udržitelného rozvoje na mezinárodní úrovni

Globálně orientované zprávy sedmdesátých a počátku osmdesátých let se snažily upozornit, že exponenciální nárůst výroby a spotřeby není v ohraničeném ekosystému Země dlouhodobě udržitelný. V roce 1983 tak byla vytvořena mezinárodní komise, jejímž úkolem bylo přijít s návrhy, jak by mohlo lidstvo realizovat rozvoj při zachování kvalitního životního prostředí a fungujících ekosystémů. Po čtyřech letech práce předložila Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj zprávu, nesoucí název Naše společná budoucnost. Zpráva byla rozdělena do tří tematických okruhů, a to:

- společné záležitosti; analyzují neuspokojivý stav světa
- společné výzvy; charakterizují nejpalčivější globální problémy, které jsou limitujícím aspektem dalšího rozvoje lidstva
- společné úsilí; zabývá se společnými zdroji planety, jejich využitím a řízením

Velký důraz v ní byl kladen na provázanost míru, bezpečnosti a životního prostředí. Klíčovým pojmem této zprávy se stal „udržitelný rozvoj“. Toto slovní spojení bylo na sklonku minulého tisíciletí a počátku 21. století hojně skloňováno a velmi ovlivnilo světovou politiku (Nováček, 2011: 216).

V Rio de Janeiru se v roce 1992 konala do té doby největší konference, na níž měla být rozpracována vize udržitelného rozvoje a podpora jejího postupného naplňování jak na mezinárodní a národní úrovni, tak i na úrovni místní. Na Konferenci Spojených národů o životním prostředí a rozvoji, zkráceně zvané též Earth Summit, bylo přijato pět následujících dokumentů (Nováček, 2011: 283):

- Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji
- Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu
- Úmluva o biodiverzitě
- Agenda 21
- právně nezávazné prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelnému rozvoji všech typů lesů

Deklarace z Ria je oproti původně projednávanému přijetí Charty Země značným ústupkem. Je to právně nezávazný dokument plný vágních a velmi obecných formulací. Jeho přínos je ale kupříkladu ve formulaci principu předběžné opatrnosti, ve vznesení požadavku na zahrnutí nákladů na ochranu životního prostředí do cen výrobků a dále v doporučení provádění hodnocení vlivů činností na životní prostředí ještě dříve, než budou tyto činnosti zahájeny. Bezesporu nejdůležitějším výstupem konference v Riu je Agenda 21, která je jakýmsi návodem pro směřování k udržitelnému rozvoji. Dokument je to obecný, má být dále rozpracován na národní a lokální úrovni s přihlédnutím ke specifikům příslušných místních podmínek. V návaznosti na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji vznikla Komise pro udržitelný rozvoj (Nováček, 2011: 284).

Po deseti letech se v roce 2002 konal v Johannesburgu Světový summit o udržitelném rozvoji, který měl vyhodnotit desetiletou snahu o implementaci závěrů konference z Ria. Dosažené výsledky byly poměrně velmi slabé, avšak panovala všeobecná neochota významných aktérů mezinárodní politiky k přijetí nových závazků nad rámec přijatých dohod v Riu. Johannesburská deklarace o udržitelném rozvoji tak zůstala na velmi obecné úrovni. Stejně jako v Riu ani v Johannesburgu nedošlo k přijetí Charty Země (Nováček, 2011: 286).

3.1.6. Vývoj konceptu udržitelného rozvoje v ČR

Na konferenci v Riu vznikl závazek připravit národní strategii udržitelného rozvoje. Do roku 1997 však trvalo, než se v České republice tímto koordinovaným souborem na participaci občanů založených a kontinuálně probíhajících procesů začal vůbec někdo zabývat. Velmi dlouho pak probíhaly přípravné a schvalovací práce. Teprve v roce 2003 byla zřízena Rada vlády pro udržitelný rozvoj jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán vlády České republiky pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení a následně byl vládou v roce 2004 konečně přijat od roku 1997 v pořadí již třetí návrh Strategie udržitelného rozvoje České republiky (Nováček, 2011: 287).

Třetí verze národní strategie udržitelného rozvoje vznikla na základě předchozích dvou provedených studií v březnu 2004, a byť nebyla ani zdaleka dokonalá a byla spíše značně kompromisní, schválila ji vláda ještě téhož roku. Mezinárodní situace, resp. to, že jsme se v květnu 2004 stali členským státem Evropské unie, si žádala pokud možno co nejrychlejší jednání a dořešení její vleklé přípravy (Nováček, 2011: 289).

Každé tři roky by mělo docházet k aktualizaci strategie udržitelného rozvoje. První aktualizace se však Strategie udržitelného rozvoje České republiky dočkala až v roce 2009 v podobě Strategického rámce udržitelnosti rozvoje v České republice. Spíše než o aktualizaci se ale jednalo o vytvoření nové strategie, což vzhledem k jejímu kvapnému vzniku na základě dvou předešlých zamítnutých variant nebylo vůbec na škodu. Cílem dokumentu bylo definovat stěžejní témata a problémy udržitelného rozvoje ČR a nalézt jejich vhodná řešení. Hlavními prioritními osami jsou (Nováček, 2011: 290):

- Společnost, člověk a zdraví
- Ekonomika a inovace
- Rozvoj území
- Krajiny, ekosystémy a biodiverzita
- Stabilní a bezpečná společnost

Každá prioritní osa obsahuje výčet a popis hlavních a nejpalčivějších problémů v dané oblasti a také návrh odpovídajících priorit a cílů. Závěr dokumentu je věnován možnostem implementace Strategie udržitelného rozvoje ČR. Monitorovat naplňování cílů strategie měla stále za úkol Rada vlády pro udržitelný rozvoj a k pravidelnému vyhodnocování bylo navrženo 48 indikátorů (Nováček, 2011: 290).

Strategie má nicméně pár závažných nedostatků. Kromě toho, že se z ní vytratily hodnotové orientace sloužící jako základní předpoklad směřování k udržitelnému rozvoji, tak v ní zcela chybí koncept ekologické daňové reformy, který je pro toto směřování klíčovou záležitostí. Strategie je zpracována tak, aby vyjadřovala široký společenský a politický konsensus, což ale z principu není možné, aniž by nepůsobila poněkud vágním dojmem. Snahou vyhovět všem se vystavuje nebezpečí, že bude příliš obecná, a proto k ničemu (Nováček, 2011: 290).

Stěžejní a rozhodující pro směřování k udržitelnému rozvoji tak nakonec budou aktivity na místní úrovni, iniciativa v komunitách a obcích, kde se lidé znají a mohou dobře vidět dopady své činnosti. Principy udržitelného rozvoje se zatím proto nejlépe rozvíjejí a uplatňují v rámci Agendy 21 na místní úrovni (Nováček, 2011: 294).

3.1.7. Fórum pro udržitelný rozvoj

Ještě než se zaměřím na Agendu 21 na místní úrovni, neboli místní Agendu 21, chtěla bych zmínit Fórum udržitelného rozvoje. Fórum udržitelného rozvoje je příležitostné setkání, které zpravidla jednou ročně pořádá Rada vlády pro udržitelný rozvoj. Jeho účelem je vytvořit veřejný prostor pro diskusi o jednotlivých principech, cílech a aspektech udržitelného rozvoje a také o jeho implementaci v prostředí České republiky. První Fórum proběhlo v roce 2004. V roce 2006 však došlo k převedení Rady vlády pro udržitelný rozvoj pod Ministerstvo životního prostředí a z důvodu jisté politické nepřízně byla Rada značně upozaděna. Po pár letech, v roce 2009 došlo ke konání posledního Fóra pro udržitelný rozvoj. Změna nastala až v roce 2014, kdy byla Rada vlády pro udržitelný rozvoj restrukturalizována a její činnost následně obnovena opět pod záštitou Úřadu vlády ČR s odůvodněním, že téma udržitelného rozvoje má nadresortní charakter. Převzetím garance nad Radou vlády pro udržitelný rozvoj

Úřadem vlády byla znovu posílena pozice udržitelného rozvoje a místní Agendy 21 (Vláda ČR, 2014a). Na konci roku 2014, konkrétně 28. listopadu tak bylo obnoveno i Fórum udržitelného rozvoje, které bylo věnováno udržitelnému rozvoji jako novému globálnímu rozvojovému rámci. Široká diskuse a participativní přístup tvoří základnu činností obnovené Rady vlády pro udržitelný rozvoj (Vláda ČR, 2014b).

Fórum bylo rozčleněno do tří tematických panelů. V prvním panelu, nazvaném Ekonomické nástroje udržitelného rozvoje hovořil významný host Fóra, ředitel Direktorátu pro životní prostředí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj Simon Upton. Představil konkrétní nástroje a také příklady konceptu tzv. zeleného růstu. Dle něho *„Politika v současné době zaostává za vývojem technologií.“* Tématem druhého panelu byl Udržitelný rozvoj jako nový globální rozvojový rámec. V jeho rámci byl představen dokument OSN Cíle udržitelného rozvoje určující globální agendu po roce 2015 a stanovisko České republiky, které vůči němu zaujímá. Třetí panel s názvem Demografický vývoj jako příležitost: stříbrná ekonomika se snažil vyvrátit zažitý stereotyp, že stárnutí populace je hrozbou (CMA, 2014).

3.2. Vznik a vývoj místní Agendy 21

3.2.1. Agenda 21

V kapitole pojednávající o udržitelném rozvoji jsem již letmo zmínila dokument OSN nazvaný Agenda 21, který byl přijat v roce 1992 na Summitu Země konaném v Rio de Janeiru. Agenda 21 znamená program pro 21. stol., který vytyčuje cestu k udržitelnému rozvoji. Slouží jako komplexní návod nezbytných globálních akcí, které pak mají ambice ovlivnit přechod na udržitelný rozvoj. Tento dokument se v obecné rovině zaměřuje na principy udržitelného rozvoje v jeho globálním měřítku a třídí je do problémových oblastí. Tvoří ho následující sekce (Procházková, 2012: 94):

- společenská a ekonomická
- ochrana a správa přírodních zdrojů
- posilování role hlavních skupin
- implementace

Agenda 21 vychází z předpokladu, že růst populace, spotřeba a technologie jsou primárními faktory působící na změny v životním prostředí. Stanovuje, co je třeba učinit a změnit, aby se zredukovaly plýtvavé a neefektivní způsoby spotřeby na jedné straně a zároveň se podpořil rostoucí, ale udržitelný rozvoj na straně druhé. Navrhuje i příslušná opatření a programy, které by vedly k dosažení udržitelné rovnováhy mezi populací, její spotřebou a životadárnou kapacitou Země. V udržitelném rozvoji shledává cestu k odstranění chudoby a devastace životního prostředí. Chudoba a její odstranění je nejpodstatnější problém, který Agenda 21 řeší, a to proto, že v něm spatřuje největší brzdu k řešení globálních problémů životního prostředí (Procházková, 2012: 94-95).

Mezi základní principy udržitelného rozvoje v dokumentu Agenda 21 se řadí (Procházková, 2012: 99-100):

- Princip vzájemného propojení základních oblastí života, tedy ekonomické, sociální a životního prostředí.
- Princip dlouhodobé perspektivy, je spojen se strategickým plánováním, protože je nezbytné věnovat pozornost dlouhodobým dopadům.
- Princip omezené kapacity životního prostředí. Ta je vnímána z hlediska zdrojů surovin, ale také prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu.
- Princip předběžné opatrnosti je postaven na tom, že důsledky působení civilizace nejsou vždy známé a stoprocentně odhadnutelné. Je proto důležité přistupovat ke všem rozhodnutím s určitou mírou opatrnosti.
- Princip prevence klade důraz na to, že je značně efektivnější vytrvalá prevence, než následné řešení důsledků, jehož nároky na zdroje bývají podstatně větší.
- Princip kvality života je manifestem přirozeného práva lidí na kvalitní život ve všech jeho směrech.
- Princip sociální spravedlnosti pracuje s myšlenkou, že chudoba je prvek, který může ohrozit udržitelný rozvoj, a proto by se mělo zapracovat na jejím odstranění.
- Princip vzájemné souvislosti vztahu „lokální – globální“.
- Princip generační a mezigenerační odpovědnosti vyslovuje požadavek respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí.

- Princip demokratických procesů zahrnuje snahu o zapojení veřejnosti do procesů vedení společnosti i udržitelného rozvoje.

Agenda 21 nabádá ke globálnímu partnerství a k přijetí státních strategií udržitelného rozvoje. Část dokumentu Agendy 21 je věnována uplatnění principů udržitelného rozvoje v lokálních podmínkách. Místní správy jsou považovány za orgány, které mohou pozitivně ovlivnit vývoj směrem k udržitelnému rozvoji nejen v lokálních, ale i v globálních rozměrech. Místní správy jsou vyzvány k projednání a přijetí tzv. místních dokumentů Agendy 21, což jsou vlastně strategické a akční plány rozvoje příslušné obce nebo regionu. Dokument Agenda 21 je tak koncepčním podkladem pro vytvoření místních Agend 21. Důraz je kladen na zpracovávání tohoto dokumentu ve spolupráci s veřejností, neziskovými organizacemi, podnikateli a dalšími zainteresovanými subjekty. Cílem je do budoucna dosáhnout kvalitního životního prostředí obyvatel navazující na specifické možnosti rozvoje obce nebo regionu a zachovat tak přírodní a kulturní bohatství jako dědictví pro příští generace (Procházková, 2012: 95-96).

3.2.2. Uplatňování Agendy 21 na místní úrovni

Místní Agenda 21 definovaná v kapitole 28 Agendy 21 (viz příloha č. 1) představuje program dlouhodobě udržitelného rozvoje obsahující soubor vzájemně se podporujících komunitních aktivit pro obce a regiony. Jedním z cílů je vytvořit akční plán uplatňování udržitelného rozvoje na místní úrovni a to ve spolupráci samosprávy obcí či regionů s ostatními důležitými skupinami společnosti. Vzhledem k tomu, že se v místní Agendě 21 řeší záležitosti občanům velmi blízké, působí to jako motivační faktor pro jejich participaci na rozhodnutích a přípravě dokumentů pro konkrétní místní Agendu 21. Správně řízeným procesem místní Agendy 21 tak může být v poměrně krátkém časovém horizontu dosaženo větší spokojenosti obyvatel a zároveň i jejich spoluúčasti na správě věcí veřejných, resp. věcí společných (Nováček, 2011: 294-295).

Mezi obecné klíčové prvky místní Agendy 21 patří kromě nezbytného zohlednění specifické situace konkrétní obce nebo regionu také (Nováček, 2011: 295 a Bauerová, 1998: 15):

- řízení a zlepšování působnosti místních samospráv v oblasti udržitelného rozvoje
- implementace problematiky udržitelného rozvoje do plánů, programů, projektů a každodenní činnosti místní samosprávy
- zvyšování environmentálního uvědomění a vzdělávání místních obyvatel a představitelů samosprávy
- zapojení veřejnosti
- partnerská spolupráce zainteresovaných subjektů
- tvorba strategie a akčního plánu udržitelného rozvoje
- monitoring a evaluace výsledků, pravidelná aktualizace strategie a plánu

Dobře naformulovaná a uplatňovaná místní Agenda 21 přináší samosprávám příslušných obcí či regionů celou řadu výhod, neboť vnáší do rozvoje těchto subjektů inovační a participační prvky a zvyšuje tak kvalitu odváděné práce místního úřadu. Podporuje také angažovanost a uvědomělost místních obyvatel a výrazně napomáhá vytvářet partnerství mezi samosprávou, neziskovým sektorem, podnikateli a širokou veřejností. To samozřejmě zvyšuje důvěru hlavních skupin společnosti a jednotlivých občanů vůči takto jednající samosprávě (Nováček, 2011: 295).

Po světové konferenci v Riu, kde byla myšlenka místní Agendy 21 formulovaná, se v roce 1994 v Aalborgu uskutečnila Evropská konference o udržitelném rozvoji, která podpořila tuto myšlenku v evropských městech a byla přijata tzv. Aalborgská charta. Chartu podepsalo více než 350 signatářů z 29 evropských zemí. O dva roky později se v Lisabonu konala další evropská konference o udržitelných městech, která navázala na Aalborgskou chartu a v tzv. Lisabonském akčním plánu blíže specifikovala proces realizace Agendy 21 na místní úrovni. Na třetí evropské konferenci v Hannoveru v roce 2000 byly představeny některé praktické příklady úspěšného implementování a realizování místní Agendy 21. Došlo na ní také ke shodě pro vytvoření společných indikátorů pro monitorování pokroku při směřování k udržitelnému rozvoji (Nováček, 2011: 295). Další konference představitelů obcí, tentokráte již z celého světa na téma realizace místní Agendy 21 se uskutečnila v rámci Světového summitu o udržitelném rozvoji v roce 2002. Pozitivní úloha a význam místních samospráv a partnerství při realizaci cílů udržitelného rozvoje na místní úrovni byl reflektován v jedním z hlavních dokumentů summitu, v Plánu realizace (Nováček, 2011: 296).

S naplňováním udržitelného rozvoje na místní úrovni je spojena celá řada příbuzných aktivit. V evropských podmínkách se zejména jedná o velice úspěšný projekt Zdravé město, který iniciovala Světová zdravotnická organizace, a to již v roce 1988. Na národní úrovni jsou tyto projekty sdružovány v Národní síť zdravých měst (Nováček, 2011: 296). Tato realizační platforma využívá jako nástroj svého postupu naplňování udržitelného rozvoje právě metodu kvality ve veřejné správě – místní Agendu 21. Asociace Národní síť Zdravých měst může být svým členům nápomocná hned v několika oblastech (Dušek, Pána: 2012: 70-72):

- finance
- mediální podpora a propagace
- vzdělávání
- konzultace a metodická pomoc
- přenos dobré praxe

Vzhledem k tomu, že je Národní síť Zdravých měst respektovanou asociací, aktivní Zdravá města mají dobrý mezinárodní kredit a bývají při získávání dotací na své projekty úspěšná. Národní síť Zdravých měst spolupracuje s řadou celostátních médií a propaguje aktivity asociace, značka Zdravé město je tak dobře zavedená. Zároveň asociace vystupuje také jako vzdělávací instituce a zdarma pořádá vzdělávací programy určené realizátorům místní Agendy 21 a snaží se tak napomáhat nastavení efektivního a přehledného řízení měst. V neposlední řadě asociace zastává také roli toho, kdo rozvíjí spolupráci v rámci sítě a předkládá ukázkové postupy a inspiraci (Dušek, Pána: 2012: 70-72).

3.3. Místní Agenda 21 v ČR

„Místní Agenda 21 (MA21) představuje *nástroj pro zavádění udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Místní Agenda 21 je proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování a řízení a zapojování veřejnosti zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech.“* Takto definuje místní Agendu 21 na svých webových stránkách Ministerstvo životního prostředí.

Místní Agenda 21 jako dlouhodobý koncepční proces nemůže vzniknout bez aktivní vůle místní samosprávy a také státní správy. Právě veřejná správa je tím, kdo má

iniciovat spolupráci s různými složkami místní společnosti, která je potřebná k dosažení vytyčených cílů, a také vytvářet pro tuto spolupráci vhodné podmínky. Bez ohledu na politickou orientaci by měla mít zájem vytvářet příhodné prostředí pro vzájemnou komunikaci samosprávy, neziskových organizací, podnikatelů a dalších subjektů včetně neorganizované široké veřejnosti, protože kvalita života a spokojenost občanů je nadstranickým cílem. Udržitelného rozvoje není možné dosáhnout bez veřejné správy, která vykazuje základní rysy kvalitního řízení. Místní Agenda 21 je snahou o kvalitní veřejnou správu, která se dá vystihnout pojmem good governance: *„Řádná správa věcí veřejných má být založena na otevřenosti, zodpovědnosti a efektivnosti institucí, na účasti veřejnosti na rozhodovacích a dalších procesech; zahrnuje transparentnost, bezúhonnost, vhodný management, efektivní a dostupné služby, partnerství mezi sektory a neustálý rozvoj institucí veřejné správy. Přijímané strategie na mezinárodní či národní úrovni by měly mít jasnou spojitost s konkrétními aktivitami úřadů územní veřejné správy (Ministerstvo životního prostředí).“*

V roce 2003 vznikla ve spolupráci Ministerstva životního prostředí a Národní sítě Zdravých měst Pracovní skupina pro místní Agendu 21. Později, v roce 2004 se pracovní skupina stala orgánem Rady vlády pro udržitelný rozvoj. Pracovní skupina vytvořila sadu kritérií, podle nichž se měří kvalita realizace místní Agendy 21 (Nováček, 2011: 296).

Místní Agenda 21 je Ministerstvem vnitra od roku 2006 zařazena mezi oficiální metody kvality ve veřejné správě v České republice. Za podpory Ministerstva pro místní rozvoj se místní Agenda 21 stala v roce 2010 součástí Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky, aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Na počátku roku 2012 pak vláda ČR schválila dokument Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020 (Národní síť Zdravých měst, 2014a).

3.3.1. Kritéria pro měření naplňování místní Agendy 21

Kritéria místní Agendy 21 monitorují úroveň tohoto nastoleného koncepčního procesu v jednotlivých obcích či regionech. Jsou rozčleněna do čtyř základních kategorií „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší), jimž předchází ještě tzv. nultá kategorie „Zájemci“. Každá z uvedených kategorií má svá vlastní kritéria a měřitelné ukazatele. Předpokladem pro splnění celé kategorie je dosažení a zdokumentování všech v ní obsažených kritérií. Tato kritéria jsou nastavena tak, aby vyhovovala rozdílným typům municipalit od malých obcí, přes statutární města s městskými částmi nebo obvody, po mikroregiony a kraje (Cenia, 2012).

Kategorie „D“, „Start“ je začátečnická úroveň místní Agendy 21, která předpokládá organizační zajištění tohoto procesu. Mezi její kritéria patří (Nováček, 2011: 296-297):

- organizační struktura místní Agendy 21
- aktivní zapojování veřejnosti do oblasti plánování a rozhodování
- prezentace činností a výstupů místní Agendy 21
- spolupráce sektoru veřejné správy, podnikatelského sektoru a občanů

Kategorie „C“, „Stabilizace“ je mírně pokročilá úroveň místní Agendy 21, která předpokládá aktivní zapojení veřejnosti a politické zastřešení procesu místní Agendy 21. Jejími kritérii jsou (Nováček, 2011: 296-297):

- oficiální orgán samosprávy pro místní Agendu 21
- oficiálně schválený dokument k místní Agendě 21
- informace, vzdělávání a osvěta k udržitelnému rozvoji a místní Agendě 21
- sledování a hodnocení procesu místní Agendy 21
- finanční podpora aktivit místní Agendy 21 ze strany samosprávy
- pravidelné veřejné fórum místní Agendy 21 k rozvoji obce

Kategorie „B“, „Systém řízení“ je již pokročilá úroveň místní Agendy 21, která předpokládá zavedení a hlavně používání systému řízení municipality dle jejích zásad. K jejím kritériím se řadí (Nováček, 2011: 296-298):

- strategie udržitelného rozvoje nebo strategický plán rozvoje obce respektující principy udržitelného rozvoje
- dílčí koncepce naplňující principy udržitelného rozvoje
- systém finanční podpory obce pro realizaci opatření místní Agendy 21
- získávání externích zdrojů pro realizaci místní Agendy 21
- stanovení a sledování vlastních indikátorů místní Agendy 21
- sledování mezinárodně standardizovaných ukazatelů udržitelného rozvoje
- certifikované proškolení koordinátora místní Agendy 21
- výměna zkušeností a zprostředkování dobré praxe v oblasti místní Agendy 21

Kategorie „A“, „Dlouhodobý proces“ je nejvyšší možná dosažená úroveň místní Agendy 21, která předpokládá strategický a dlouhodobý rozvoj za aktivní účasti široké veřejnosti, postavený na principech udržitelného rozvoje a zacílený na zvyšování kvality života občanů (Nováček, 2011: 296, 298):

- oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu udržitelného rozvoje
- management kvality v rámci veřejné správy
- praktické uplatňování principů udržitelného rozvoje

3.3.2. Metodika místní Agendy 21

Nelze říci, že existuje jeden jediný univerzální způsob, jak začít uplatňovat a jak dlouhodobě udržet proces místní Agendy 21. Správný způsob je vždy takový způsob, který vyhovuje konkrétní místní situaci a který řeší konkrétní místní problémy. Existují však určité zásady, které musí být základem procesu systémových změn týkajících se všech oblastí života - místní Agendy 21 (Bauerová, 1998: 20-21):

- rovnováha mezi vizí do budoucnosti (strategií rozvoje) a jejím praktickým naplňováním
- holistický přístup; tzn. přistupovat k udržitelnosti komplexně a hlavně mezioborově
- vhodně zvolený jazyk pro komunikaci s občany

- opravdová participace spočívající v pocitech občanů, že jsou součástí řešení
- proces a produkt; proces tedy dialog s občany, budování jejich důvěry a produkt tedy konkrétní program nebo projekt
- nalezení prioritních oblastí
- partnerství a spolupráce napříč sektory a různými skupinami společnosti

Tomu, aby byly naplněny klíčové prvky místní Agendy 21, by mohl napomáhat např. následující postup (Nováček, 2011: 295):

- založení místního fóra, ve kterém by spolupracovaly všechny místní skupiny od zástupců veřejné správy, neziskového sektoru, podnikatelů až po širokou veřejnost
- vytvoření společné vize rozvoje
- analýza současného stavu a zhodnocení místních ekonomických, sociálních a environmentálních problémů a identifikace prioritních oblastí rozvoje
- tvorba místních akčních plánů na principech udržitelného rozvoje
- vytvoření předpokladů pro monitoring realizace akčních plánů, zajištění zpětné vazby od všech aktérů a aktualizovat akční plány

3.3.3. Místní Agenda 21 v číslech

V České republice probíhá zapojování obcí do místní Agendy 21 relativně pomalu a ta tak čítá pouze desítky členů. K datu 15. 12. 2014 je celkový počet registrovaných municipalit 171 (Místní Agenda 21, 2014a). Jejich strukturální rozložení je následující:

Tabulka č. 1: Počet municipalit registrovaných v jednotlivých kategoriích

Kategorie	Počet
kategorie A	1
kategorie B	5
kategorie C	39
kategorie D	23
zájemci	103

Zdroj: Místní Agenda 21, 2014a

Tabulka č. 2: Počet jednotlivých typů municipalit

Typ žadatele	Počet
kraj	6
mikroregion	11
obec	88
malá obec	54
místní akční skupina	12

Zdroj: Místní Agenda 21, 2014a

Tabulka č. 3: Počet municipalit v jednotlivých krajích

Kraj	Počet
Hlavní město Praha	15
Jihočeský	10
Jihomoravský	14
Karlovarský	3
Liberecký	10
Moravskoslezský	15
Olomoucký	12
Pardubický	3
Plzeňský	4
Středočeský	17
Ústecký	6
Vysočina	55
Zlínský	7

Zdroj: Místní Agenda 21, 2014a

Z údajů z uvedených tabulek je patrné, že k 15. 12. 2014 z celkového počtu 171 k místní Agendě 21 zaregistrovaných municipalit pouze 68 z nich splňuje kritéria pro zařazení do jedné ze čtyř kategorií a zbylých 103 municipalit je zatím veden jen jako zájemci. Výrazný nepoměr je také v počtu municipalit splňujících kritéria pro počáteční úrovně místní Agendy 21 a počtu těch, které splňují kritéria úrovní pokročilejších. V kategorii „A“ a „B“ je pouze necelých 9% zapojených municipalit. Místní Agenda 21 je v podmínkách České republiky tedy teprve ve svých počátcích. Největší zájem o zapojení do místní Agendy 21 mají municipality v kraji Vysočina a to velmi výrazný, tvoří téměř jednu třetinu.

Do projektu Zdravé město využívající k realizaci svých cílů metodu kvality ve veřejné správě, místní Agendu 21 je zapojeno 119 municipalit. V první municipality začaly utvářet Národní síť Zdravých měst již od roku 1994 (Národní síť Zdravých měst, 2014b).

4. Místní Agenda 21 v obci Brandýs nad Labem-Stará Boleslav

4.1. Charakteristika obce

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav je město ležící ve Středočeském kraji v těsné blízkosti pražské aglomerace. Napojení na rychlostní silnici R 10 umožňuje rychlé automobilové i autobusové spojení do hlavního města Prahy. Město je tradičním centrem obcí regionu střední Polabí, s čímž souvisí také jeho pověření výkonem státní správy pro část bývalého okresu Praha-východ. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav čítá více než 17 tisíc obyvatel. Přítomna je veškerá občanská vybavenost, což znamená, že vzdělávací instituce jsou zastoupeny 5 mateřskými školami, 3 základními školami a 3 školami středními. Pro využití volného času je tu pak k dispozici Základní umělecká škola, Městský dům dětí a mládeže, Městské komunitní centrum. Pro aktivní trávení volného času jsou ve městě různá sportoviště, cyklostezka a plavecký bazén, výhodou je blízkost lesů a pískových jezer. Dále jsou ve městě kulturní instituce jako Oblastní muzeum Praha-východ, Městská knihovna a kino. Nachází se tu taktéž nemocnice a poliklinika (Brandýsko, 2014f).

Vedení města se rozhodlo zapojit město do projektu Zdravé město, který má napomáhat kvalitnímu místnímu rozvoji, zlepšování podmínek pro kvalitní život obyvatel a který má také podporovat zdravý životní styl občanů a místní rozvoj jako rozvoj udržitelný. Ačkoli má projekt organizační zázemí městského úřadu, není pouhou úřední aktivitou. Úkolem úřadu je vytvořit dialog mezi radnicí a veřejností a také otevírat prostor pro aktivitu obyvatel, probudit v nich zdravý patriotismus. Zdravé město se snaží promyšleně utvářet město jako kvalitní a příjemné místo pro život a to na základě dohody s obyvateli a vytvořením konsensu. Národní síť Zdravých měst vytvořila návod, resp. metodiku pro vhodný postup. Jako nástroj postupu realizace projektu Zdravé město je využívána metoda kvality ve veřejné správě, místní Agenda 21. Ta je založena na komunitním plánování a udržitelném rozvoji (Brandýsko, 2014g).

4.2. Plnění kritérií místní Agendy 21

Město Brandýs nad Labem-Stará Boleslav je členem Národní sítě Zdravých měst, a tím pádem realizátorem místní Agendy 21 jako metody kvality ve veřejné správě teprve od roku 2012. Prozatím patří do kategorie „D“. To znamená, že v rámci této kategorie má splněná všechna kritéria.

Kritérium organizační struktury místní Agendy 21 bylo zajištěno zvolením zodpovědného politika pro místní Agendu 21, jímž je v době psaní této práce místostarostka Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi Mgr. Nina Nováková. Dalším krokem k zajištění organizační struktury místní Agendy 21 je ustanovení koordinátora, jímž byl zvolen Mgr. Jan Horčík. Oba jmenovaní byli zvoleni na podzim roku 2011. Posledním bodem pro splnění tohoto kritéria je existence neformální skupiny pro místní Agendu 21, v případě Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi se jedná o Pracovní skupinu pro Místní agendu 21 vzniklou na sklonku roku 2012 (Místní Agenda 21, 2014b).

Kritérium aktivního zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování bylo naplněno setkáním s veřejností u příležitosti projednávání návrhu územního plánu na počátku roku 2014 a dále setkáním s veřejností u tzv. kulatého stolu při příležitosti komunitního plánování sociálních služeb v září téhož roku (Místní Agenda 21, 2014b).

Kritérium prezentace činností a výstupů místní Agendy 21 splňují aktivity, jakými jsou pravidelná aktualizace webových stránek s informacemi o místní Agendě 21 a uveřejňování tematických zpráv, článků a zrealizovaných projektech v místních, regionálních popř. celostátních médiích. Článků v místním zpravodaji Městské listy vyšlo již několik, například o závěrech z Fóra mladých uskutečněného v lednu 2014 (viz další kapitola) a také o níže zmiňovaném Městském běhu či Dnu Země. Další zprávy se týkaly Dnů zdraví, které proběhly v říjnu 2014 a otevření centra pro seniory (Místní Agenda 21, 2014b).

Poslední z kritérií kategorie „D“, spolupráce sektoru veřejné správy, podnikatelského sektoru a občanského sektoru bylo splněno zapojením podnikatelů a zástupců neziskového sektoru do pořádání prvního ročníku akce Městský běh Brandýsem a Boleslaví, který proběhl v dubnu roku 2014. Další akcí, která byla

pořádána ve spolupráci s neziskovým sektorem a za podpory podnikatelů, byla zábavně naučná kampaň Den Země, taktéž pořádaná v dubnu téhož roku (Místní Agenda 21, 2014b).

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav má již splněna i první dvě kritéria spadající do kategorie „C“. Jedním z nich je ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva pro sledování postupu místní Agendy 21. Tento oficiální orgán samosprávy k místní Agendě 21 má být složený ze zástupců veřejného správy, neziskového sektoru a komerční sféry. V případě Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi se jedná o Komisi Zdravého města a místní Agendy 21, která byla ustavená na konci roku 2013. Druhým splněným kritériem je přijetí oficiálního dokumentu k místní Agendě 21. Zastupitelstvem města byla již v říjnu 2011 schválena „Deklarace Zdravého města a místní Agendy 21“ (viz příloha č. 3) (Místní Agenda 21, 2014b).

4.3. Realizované projekty a činnosti v rámci místní Agendy 21

V rámci místní Agendy 21 se v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi uskutečňují jednorázové akce a osvětové kampaně jakými byly např. zmíněný první ročník Městského běhu Brandýsem a Boleslaví a vzdělávací kampaň Den Země. Obě události byly Komisí Zdravého města a místní Agendy 21 zhodnoceny kladně a doporučeny i pro další rok. Navrženy byly i další akce, které by město mohlo do budoucna zrealizovat, mezi nimiž se objevily kampaně Týden mobility, Dny bez aut a Hodina Země (Brandýsko, 2014a).

Kromě jednorázových událostí je pod patronací místní Agendy 21 věnována pozornost i pravidelné činnosti. Od září 2013 se pravidelně zhruba každé dva měsíce koná pod záštitou místostarostky Novákové Fórum mladých, kde se scházejí žáci a studenti ze škol v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi a diskutují o problémech města a s řadou různých hostů také o jiných vybraných tématech (Brandýsko, 2014b). První schůzka Fóra mladých přinesla kromě zahajovací diskuse na téma problémů města a podávání návrhů na jejich řešení také ustavení pracovní skupiny juniorů v rámci Zdravého města. Další schůzka byla zaměřena na bezpečnost mládeže ve městě a její závěry například ohledně konkrétních míst či osob přislíbil přítomný člen policejního

sboru brát v potaz. Na schůzkách Fóra mladých se také hojně řešily možnosti volnočasového vyžití mládeže. Jednak byly mládeži postupně představovány jednotlivé organizace, které nabízejí aktivity pro děti a mládež a dále se pak diskutovalo o tom, co ve městě chybí. Žáci a studenti hodnotí Fórum mladých pozitivně jako poskytnutou platformu, na které mohou vyjádřit svůj názor (Brandýsko, 2014c).

Další aktivitou, při které došlo k velmi výraznému zapojení veřejnosti do rozhodovacího procesu o budoucím směřování finančních prostředků na městem poskytované služby občanům, resp. o jejich skladbě, bylo komunitní plánování sociálních služeb. Práce na dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit 2013-2018 začaly na začátku roku 2012 a trvalo to rok a půl, než vybraní zástupci a členové jednotlivých pracovních skupin dospěly ke vzájemnému konsensu. Cílem bylo nastavit sociální služby tak, aby co nejvíce odpovídaly místním podmínkám a odrážely potřeby místních obyvatel. Tím pak bude dosaženo maximálně efektivní alokace finančních prostředků a uspokojení potřeb občanů. Tento způsob plánování podporující dialog místní správy a obyvatel města zvyšuje míru zapojení občanů do dění v obci. Participující občané z řad poskytovatelů sociálních služeb ve městě, uživatelů sociálních služeb, zadavatelů (tedy zástupců města) a široké veřejnosti utvořili pracovní skupiny, z nichž každá se zabývala jedním společenským tématem. Tematické oblasti určeny prvotně k analýze stávajícího stavu, dále k tvorbě vize do roku 2018 a následně k rozpracování priorit, jejích cílů a konkrétních opatření, byly čtyři:

- osoby ohrožené sociálním vyloučením
- rodina, děti a mládež
- senioři
- zdravotně znevýhodněné osoby

Koordinovat toto úsilí měla řídící skupina, která pak na základě návrhů jednotlivých pracovních skupin schválila ještě priority společné. Mezi ně patřilo hlavně zvýšení informovanosti občanů o poskytovaných sociálních službách a konaných akcích a také posílení vzájemné komunikace mezi městem a poskytovateli sociálních služeb, ale také mezi těmito poskytovateli navzájem (Brandýsko, 2014d).

4.4. Akční plán realizace strategického rozvojového plánu

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav má zpracovaný dlouhodobý záměr rozvoje města v dokumentu Strategický plán rozvoje města na léta 2007-2014. V únoru roku 2014 byl vypracován Akční plán realizace strategického rozvojového plánu na nejbližší období, tedy roky 2014-2016, který stanovuje aktuální priority k realizaci této dlouhodobé strategie. Vytyčené cíle a projekty Akčního plánu tak vycházejí z aktuálních priorit problémových okruhů, k jejichž uskutečnění má město předpoklady. Ačkoli to znamená, že by město mělo mít zajištěný dostatek finančních prostředků a kapacit k realizaci projektů, nelze předpokládat, že by došlo k uskutečnění všech navržených cílů v jejich plném rozsahu. Orgány města a městské organizace se však schválením Akčního plánu zavazují vytyčené projekty maximálně podporovat a upřednostňovat je ve svém rozhodování. Jedním z hlavních cílů Akčního plánu je umožnit a hlavně dosáhnout získání prostředků z vnějších zdrojů, zejména pak fondů Evropské unie. Akční plán proto přednostně počítá s realizací projektů, na něž se ve významném rozsahu podaří získat finanční zdroje mimo rozpočet města. Ostatní budou podle okolností řešeny například rozfázováním nebo odložením na pozdější dobu, aby se tak snížila jejich náročnost na zdroje (Brandýsko, 2014e).

Některé prioritní projekty mají přímou vazbu na závěry z komunitního plánování sociálních služeb. Prioritní projekty zařazené do Akčního plánu realizace strategického rozvojového plánu na období 2014-2016 byly vybrány či jsou v souladu s níže uvedenými programy Strategického plánu rozvoje města a byla u nich již provedena jejich odhadovaná finanční náročnost (Brandýsko, 2014e):

- 2.1 Bezbariérové město
- 2.4 Město pro chodce a cyklisty
- 2.5 Město pro život
- 2.7 Město vzdělanosti
- 2.8 Vítejte v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi

V případě programu Bezbariérové město, jehož cílem je zpřístupnit město, jeho služby a zařízení všem občanům bez rozdílu, byla shledána nejpotřebnější úprava ulice Boleslavská, resp. zajistit bezbariérovost chodníků v této ulici (Brandýsko, 2014e).

V rámci programu Město pro chodce a cyklisty, jehož prostřednictvím chce město zajistit příjemné a také bezpečné prostředí pro maminky s dětmi, cyklisty, pěší, in-line bruslaře a další, bylo schváleno vybudovat cyklostezku podél břehu řeky Labe až k řece Jizeře (Brandýsko, 2014e).

Pod bodem program Město pro život, který se soustřeďuje na urbánní krajinu a celkové zasazení města do krajiny a přírody, se nachází hned několik plánovaných projektů. Například rekonstrukce ulic Kralupská, Nádražní a Riegrova v Brandýse nad Labem, výstavba chybějícího Kulturního domu a domu seniorů, dále realizace Rodinného ekocentra ve Staré Boleslavi a oprava historického domu čp. 98 na Masarykově náměstí v Brandýse (Brandýsko, 2014e).

V programu Město vzdělanosti, který se týká především modernizace stávající infrastruktury pro výuku, zajištění optimální vzdělávací soustavy (jak z hlediska její kapacity, tak z hlediska její oborové struktury) a podporování rekvalifikací, byla prioritou zvoleno vystavění nové budovy mateřské školy (Brandýsko, 2014e).

Program „Vítejte v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi“ je rozdělen do dvou částí, z nichž první se zaměřuje na místní obyvatelstvo a turisty a druhá na podnikatele a podporu podnikání. Prioritou tohoto programu byla určena obnova cestovního ruchu na Ostrůvku (Brandýsko, 2014e).

Postupné plnění vytyčených prioritních projektů pro období 2014-2016 je možné v závěru roku 2014 hodnotit vesměs kladně. Stávající jedenáctikilometrová Polabská cyklostezka z roku 2011 vedoucí z Brandýsa nad Labem do Kostelce nad Labem byla během jara rozšířena o úsek přes Ostrůvek, na jehož špičce vznikla odpočinková zóna ve formě písečné pláže (Redakce, 2014a: 1,4). Všechny tři ulice určené k rekonstrukci, tedy Kralupská, Nádražní a Riegrova byly během srpna a září po proběhlé renovaci plně zpřístupněné obyvatelům města (Redakce, 2014b: 1). V případě plánované výstavby Kulturního domu došlo k zakoupení zchátralého objektu bývalých lázní umístěných v lesoparku Houštka ve Staré Boleslavi a jejich přestavba na víceúčelový společenský dům se plánuje již na rok 2015 (Redakce, 2014c: 3). Přestavba, resp. zatím spíše jen částečná oprava historického domu na brandýském náměstí, který se má stát spolkovým domem, začala koncem roku. Se zahájením kompletní rekonstrukce se čeká na

vyjádření ohledně schválení dotace z Regionálního operačního programu Střední Čechy (Redakce, 2014d: 5). Dotace z Regionálního operačního programu Střední Čechy ale město získalo na výstavbu nové budovy mateřské školy, která se v září začala stavět na Vrábí v Brandýse na Labem otevřít by se dle harmonogramu měla v září 2015 (Redakce, 2014e: 2).

Mezi další uskutečněné či připravované projekty v roce 2014, které nebyly přímo zaneseny v Akčním plánu, je vhodné zmínit například květnové otevření zrekonstruovaného objektu bývalé zámecké kočárovny, ze které se stalo zázemí pro návštěvníky brandýského zámku (Redakce, 2014f: 1,9) a která bude sloužit také jako komunitní centrum se zázemím pro děti. Kočárovna jako komunitní centrum bude k dispozici obyvatelům Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi pro scházení se nejen při oficiálně pořádaných akcích, ale také při příležitosti akcí, které budou iniciovat sami občané jako malé koncerty či divadelní představení (Miková, 2014a: 3). Na podzim pak začala první etapa projektu obnovy lesoparku Houštka ve Staré Boleslavi. Během několika let by zde měly být upravené cesty, vybudovaná hřiště a klidová místa k odpočinku. Projekt je rozdělen na čtyři etapy v realizačním období 2014-2020 (Redakce, 2014g: 5). Další aktivitou, jejíž realizace je plánovaná na následující rok, je výstavba parku poblíž centra města Brandýsa nad Labem při Zahradnické ulici (Miková, 2014b: 4). Poslední projekt, který bude zmíněn, je zahájená stavba sportovního hřiště v Brandýse. Napřesrok je naplánováno zařadit posilovací a fitness prvky a také přistavět hřiště i pro nejmenší (Redakce, 2014h: 5).

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zaměřit se na místní Agendu 21 jako jednu z moderních metod řízení ve veřejné správě na vybraném příkladu města Brandýsa nad Labem-Staré Boleslavi. Témata zvyšování kvality ve veřejné správě a udržitelný rozvoj, která s procesem místní Agendy 21 velmi úzce souvisí, se v posledních letech dostávají do popředí zájmu. Místní Agenda 21 byla v roce 2006 zařazena mezi oficiální metody kvality ve veřejné správě v České republiky. V roce 2010 se stala součástí Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky, aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky. Na počátku roku 2012 byl vládou ČR schválen dokument Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020. Udržitelný rozvoj výrazně posílil svou pozici v roce 2014, kdy byla Rada vlády pro udržitelný rozvoj obnovena pod záštitou Úřadu vlády a po letech se opět konalo Fórum udržitelného rozvoje. Premiér se o udržitelném rozvoji vyjadřuje jako o dlouhodobém procesu nadresortního charakteru.

První tři kapitoly tvoří potřebnou teoretickou základnu. V první kapitole je specifikován pojem veřejná správa a další související pojmy, včetně jejího řízení. Druhá kapitola přibližuje moderní přístupy k řízení veřejné správy a jejich implementaci v České republice v podobě Smart Administration. Pro potřeby práce je blíže specifikována metoda kvality, která obsahuje místní Agendu 21 jako nástroj svého uplatňování. Místní Agendou 21 se zabývá třetí kapitola, ve které je zároveň popsán koncept udržitelného rozvoje, neboť tato dvě témata jsou neoddělitelná. Kapitola obsahuje jejich popis, nejdůležitější principy, vznik a vývoj ve světě a následně i v České republice.

Ve čtvrté kapitole jsem pro praktický příklad města realizujícího místní Agendu 21 zvolila město z mého nejbližšího okolí, Brandýs nad Labem-Starou Boleslav. Město Brandýs nad Labem-Stará Boleslav se o problematiku místní Agendy 21 zajímá od roku 2012. S cílem podpořit zavedení principů udržitelného rozvoje a zajištění kvalitního života svých obyvatel se stalo členem Národní sítě Zdravých měst. Místní Agenda 21 je proces dlouhodobý, vyžaduje mnoho změn, vstřícnost a otevřenost místní správy a také získání veřejnosti pro její aktivní účast. Zkrátka zkvalitnění činnosti veřejné správy a vzájemný konsensus a spolupráci všech

zainteresovaných subjektů. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav uplatňuje místní Agendu 21 teprve krátce, takže na hodnocení a bilancování jejích přínosů či případných negativ je ještě brzy. Zhodnotit však mohu alespoň implementaci této metody kvality. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav má jasně vytyčený směr, kterým chce svůj rozvoj vést. Systematicky se snaží plnit cíle Strategického plánu, které má pro období 2014-2016 časově rozvržené v Akčním plánu realizace strategie. Asi nejvýraznějším krokem k změně v přístupu k rozhodování o věcech veřejných a k naplňování místní Agendy 21 je dokument Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav 2013-2018, resp. jeho přípravy. V rámci komunitního plánování se na jeho přípravách podíleli zástupci místní správy, podnikatelů, neziskových organizací a široké veřejnosti, kteří následně dospěli ke konsensu (viz příloha č. 4). Spolupráce všech subjektů a participace veřejnosti na rozhodování o věcech veřejného zájmu posiluje nejen patriotické cítění, ale také efektivní alokaci finančních prostředků vynakládaných na projekty, které jsou opravdu potřebné.

Pro další roky pokračování v uplatňování místní Agendy 21 by bylo dobré, aby město zapracovalo na komunikaci s veřejností a na její větší informovanosti o tomto procesu. Já sama jsem se o připojení města k projektu Zdravé město dozvěděla až díky psaní této práce, v době, kdy jsem vybírala vhodný praktický příklad města z mého nejbližšího okolí, které je členem Národní sítě Zdravých měst a tím pádem realizátorem místní Agendy 21 jako metody kvality ve veřejné správě.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet municipalit registrovaných v jednotlivých kategoriích

Tabulka č. 2: Počet jednotlivých typů municipalit

Tabulka č. 3: Počet municipalit v jednotlivých krajích

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kapitola 28 dokumentu Agenda 21

Příloha č. 2: Kritéria místní Agendy 21 pro města a obce

Příloha č. 3: Deklarace Projektu Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město

Příloha č. 4: Průvodní slovo k dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav 2013-2018

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Monografické publikace

BAUEROVÁ, Alena, 1998. *Práce s veřejností a místní Agenda 21*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR. 88 s. ISBN 80-7212-047-6.

DUŠEK, Jiří a PÁNA, Lubomír, 2012. *Zdravá města a místní Agenda 21*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 144 s. ISBN 978-80-87472-07-1.

HALÁSKOVÁ, Martina, 2014. *Veřejná správa v České republice*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav fyziky. 136 s. ISBN 978-80-7248-944-2.

HENDRYCH, Dušan a kol., 2009. *Správní právo: obecná část*. Vyd. 7. Praha: C. H. Beck, 2009. 837 s. ISBN 978-80-7400-049-2.

HENDRYCH, Dušan a kol., 2014. *Správní věda: teorie veřejné správy*. Vyd. 4. Praha: Wolters Kluwer. 242 s. ISBN 978-80-7478-561-0.

HORZINKOVÁ, Eva a NOVOTNÝ, Vladimír, 2008. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 234 s. ISBN 978-80-7380-096-3.

KOLEKTIV, 2003. *Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky. 105 s. ISBN 80-7212-505-2.

MAIER, Karel a kol, 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Vyd. 1. Praha: Grada. 253 s. ISBN 978-80-247-4198-7.

NOVÁČEK, Pavel, 2011. *Udržitelný rozvoj*. Vyd. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 430 s. ISBN 978-80-244-2795-9.

OCHRANA, František a PŮČEK, Milan, 2011. *Efektivní zavádění a řízení změn ve veřejné správě: smart administration*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. 246 s. ISBN 978-80-7357-667-7.

PETROVÁ, Marie a TYM, Antonín, 2009. *Místní Agenda 21*. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky. 15 s. ISBN 978-80-85087-76-5.

POMAHAČ, Richard a VIDLÁKOVÁ, Olga, 2002. *Veřejná správa*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck. 278 s. ISBN 80-7179-748-0.

PROCHÁZKOVÁ, Dana, 2012. *Principy udržitelného rozvoje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 141 s. ISBN 978-80-87472-21-7.

PŮČEK, Milan a kol., 2009. *Chytrá veřejná správa: kohezní politika*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, Národní orgán pro koordinaci. 200 s. ISBN 978-80-87147-28-3.

TUHÁČKOVÁ, Lenka, 2006. *Možnosti a omezení vybraných modelů řízení veřejné správy.* Brno. 82 s. Diplomová práce (Mgr.) Masarykova univerzita, Ekonomicko-právní fakulta. Katedra Veřejné ekonomie. Vedoucí práce Mgr. Simona Škarabelová, Ph.D. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/137216/esf_m/Tuhackova-Diplomova_prace.txt

VRABKOVÁ, Iveta, 2012. *Perspektivy řízení kvality ve veřejné správě*. Vyd. 1. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 145 s. ISBN 978-80-248-2939-5.

Legislativa

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění

Internetové zdroje

BRANDÝSKO, 2014b. Fórum mladých. *Brandýs nad Labem-Stará Boleslav* [online]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/forum-mladych/d-25578/p1=1027

BRANDÝSKO, 2014f. Současnost. *Brandýs nad Labem-Stará Boleslav* [online]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/soucasnost/d-25586/p1=1004

CENIA, 2012. Místní Agenda 21 (MA 21). *Česká informační agentura životního prostředí* [online]. Praha: Česká informační agentura životního prostředí [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/ma21

CMA, 2014. Fórum pro udržitelný rozvoj. *Česká manažerská asociace* [online]. Praha: Česká manažerská asociace [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.cma.cz/forum-pro-udrzitelny-rozvoj/

EKOLIST, 2014. Bohuslav Sobotka ohlásil návrat udržitelného rozvoje do ČR. *Ekolist.cz* [online]. Praha: BEZK [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/bohuslav-sobotka-ohlasil-navrat-udrzitelneho-rozvoje-do-cr

MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2011. Podpora zavádění kvality ve veřejné správě. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/clanek/verejna-sprava-podpora-zavadeni-kvality-ve-verejne-sprave.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Místní Agenda 21. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/mistni_agenda_21

MÍSTNÍ AGENDA 21, 2014a. Databáze MA21 – prohlížení: Statistiky. *Místní Agenda 21 - Cenia* [online]. Praha: Cenia [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://ma21.cenia.cz/Datab%C3%A1zeMA21prohl%C3%AD%C5%BEen%C3%AD/St

atistiky/z%C3%A1kladn%C3%ADstatistikykMA21/tabid/759/language/cs-CZ/Default.aspx

MÍSTNÍ AGENDA 21, 2014b. Stránky municipalit – Brandýs nad Labem-Stará Boleslav. *Místní Agenda 21 - Cenia* [online]. Praha: Cenia [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://ma21.cenia.cz/Str%C3%A1nkymunicipalit/00240079/tabid/1069/language/cs-CZ/Default.aspx

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR, 2014a. Místní Agenda 21. *Národní síť zdravých měst* [online]. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2081922t

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR, 2014b. Přehled členských municipalit. *Národní síť zdravých měst* [online]. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://nszm.cz/index.shtml?apc=r2087231t

VLÁDA ČR, 2014a. Rada vlády pro udržitelný rozvoj. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/cz/ppov/rada-vlady-pro-udrzitelny-rozvoj--120432/

VLÁDA ČR, 2014b. Aktuality Rady vlády pro udržitelný rozvoj. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda České republiky [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/aktuality/forum-udrzitelneho-rozvoje-124697/

Elektronické dokumenty

BRANDÝSKO, 2014a. *Zápis z jednání Komise Zdravého města a místní Agendy 21* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=27244

BRANDÝSKO, 2014c. *Zápisy z Fóra mladých* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/zapisy-z-fora-mladych/ds-1562/archiv=0&p1=1027

BRANDÝSKO, 2014d. *Komunitní plánování – dokumenty: Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit 2013-2018* [doc]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=904&id_ktg=1498&n=komunitni-planovani-dokumenty&query=komunitn%C3%AD+pl%C3%A1nov%C3%A1n%C3%AD&p1=51

BRANDÝSKO, 2014e. *Akční plán realizace strategie* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=4504

BRANDÝSKO, 2014g. *Zdravé město – důvodová zpráva* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=27245

BRANDÝSKO, 2014h. *Projekt Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=27246

CENIA. Kapitola 28 dokumentu Agenda 21. *Česká informační agentura životního prostředí* [pdf]. Praha: Česká informační agentura životního prostředí [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSI0KM/$FILE/kap_28_ma21.pdf

MIKOVÁ, Michaela, 2014a. Zeptali jsme se. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VII-VIII, s. 3 [cit. 2014-12-15].

Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25407

MIKOVÁ, Michaela, 2014b. Směna pozemků: v centru při Zahradnické vyroste park, v průmyslové zóně na Zápské obchodní centrum. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VII-VIII, s. 4 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25407

REDAKCE, 2014a. Ostrůvek a Polabská stezka jsou propojeny. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VI, s. 1, 4 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25405

REDAKCE, 2014b. Kralupská a Nádražní jsou opraveny, Riegrova se otevře v září. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, IX, s. 1 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25597

REDAKCE, 2014c. Zastupitelé schválili nákup lázní v Houštce, přestavba by mohla začít napřesrok. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, IX, s. 3 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25597

REDAKCE, 2014d. Oprava domu na náměstí začne letos, i bez dotace. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VII-VIII, s. 5 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z:
http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25407

REDAKCE, 2014e. Stavba nové školky začala. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, IX, s. 2 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25597

REDAKCE, 2014f. Při Audienci se otevřela opravená kočárovna. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VI, s. 1, 9 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25405

REDAKCE, 2014g. Obnova Houštky začne na podzim, probíhat bude několik let. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, VI, s. 5 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25405

REDAKCE, 2014h. Na Královické ulici vzniká nové sportovní hřiště. *Městské listy* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, IX, s. 5 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=25597

Přílohy

Příloha č. 1: Kapitola 28 dokumentu Agenda 21

Kapitola 28 dokumentu AGENDA 21

INICIATIVY MÍSTNÍCH ÚŘADŮ NA PODPORU AGENDY 21

PROGRAMOVÉ OBLASTI

Východiska opatření
28.1.
Velké množství problémů a řešení obsažených v Agendě 21 má své kořeny na úrovni místních aktivit; participace a spolupráce místních úřadů bude proto faktorem určujícím úspěšnost realizace jejich cílů. Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy a pomáhají při implementaci národní a subnárodní environmentální politiky. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli ve výchově, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak dosažení udržitelného rozvoje.

Cíle
28.2.
Pro tuto programovou oblast byly navrženy následující cíle:
(a) do roku 1996 by měla většina místních úřadů ve všech zemích provést konzultace s obyvatelstvem a sáhnout v rámci komunit konsenzu ohledně "místní Agendy 21";
(b) do roku 1993 by mělo mezinárodní společenství iniciovat konzultační proces, zaměřený na zvýšení spolupráce mezi místními úřady;
(c) do roku 1994 by měli představitelé sdružení měst a dalších místních úřadů zvýšit úroveň spolupráce a koordinace za účelem zlepšení výměny informací a zkušeností mezi jednotlivými místními úřady;
(d) všechny místní úřady v jednotlivých zemích by měly podněcovány k implementaci a monitorování programů zaměřených na zabezpečování účasti žen a mládeže v procesech rozhodování, plánování a implementace.

Činnosti
28.3.
Všechny místní úřady by měly vstoupit do dialogu s občany, místními organizacemi a soukromými podniky a přijmout "místní Agendu 21". Na základě konzultací a vytváření konsenzu by se místní úřady poučily od občanů a od místních, občanských, komunitních, obchodních a průmyslových organizací a získaly informace nutné pro zformulování nejlepších strategií. Tento proces konzultací by zvýšil povědomí domácností o udržitelném rozvoji. Jednotlivé programy, politiky, zákony a předpisy úřadů zaměřené na dosažení cílů Agendy 21 by byly základě přijatých místních programů posouzeny a modifikovány. Jednotlivé strategie by také mohly být použity při podpoře návrhů na místní, národní, regionální a mezinárodní financování.

28.4.
Je třeba posilovat partnerství mezi relevantními orgány a organizacemi, jako jsou UNDP, Centrum OSN pro lidská sídla (Habitat), UNEP, Světová banka, regionální banky, Mezinárodní unie místních úřadů, Světová asociace velkých metropolí, Summit velkých měst světa, Organizace spojených měst a další partnerské organizace, s cílem zmobilizovat větší mezinárodní podporu ve prospěch programů místních úřadů. Důležitým cílem by bylo podporovat, rozšiřovat a zvyšovat úroveň stávajících organizací pracujících v oblasti vytváření potenciálu místních orgánů a péče o místní životní prostředí.

Z tohoto důvodu:
(a) se vyzývají Habitat a další relevantní orgány a organizace OSN, aby posílily služby spočívající ve sběru informací o strategických záměrech místních úřadů především o těch, které vyžadují mezinárodní podporu;

(b) by mohly být, prostřednictvím periodických konzultací, probíhajících za účasti mezinárodních partnerů i rozvojových zemí, přezkoumány jednotlivé strategie a zvážena nejlepší forma mobilizace mezinárodní podpory. Takovéto odvětvové konzultace by doplňovaly současně probíhající konzultace, zaměřené na jednotlivé země, jako jsou například konzultace, které se konají v konzultačních skupinách anebo formou kulatých stolů.

28.5.
Zástupci asociace místních úřadů orgánů jsou vyzýváni k zavedení procesů zaměřených na zlepšení výměny informací, zkušeností a na vzájemnou technickou spolupráci mezi jednotlivými místními úřady.

Prostředky implementace:
(a) Financování a vyhodnocení nákladů
28.6.
Doporučuje se, aby všechny strany znovu posoudily nároky na financování v této programové oblasti. Sekretariát Konference odhadl průměrné celkové roční náklady pro období 1993-2000 na posílení služeb mezinárodního sekretariátu zaměřených na implementaci činností v rámci této kapitoly na přibližně 1 milión USD hrazený mezinárodním společenstvím formou grantů nebo úlev. Toto je pouze indikativní a řádový odhad nákladů, který dosud nebyl přezkoumán vládami.

(b) Rozvoj lidských zdrojů a vytváření potenciálu
28.7.
Tato programová oblast by měla ulehčit vytváření potenciálu a školící aktivity, které již jsou obsaženy v jiných kapitolách Agendy 21.

Zdroj: CENIA. Kapitola 28 dokumentu Agenda 21. *Česká informační agentura životního prostředí* [pdf]. Praha: Česká informační agentura životního prostředí [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSI0KM/$FILE/kap_28_ma21.pdf

Příloha č. 2: Kritéria místní Agendy 21 pro města a obce

Kritéria MA21 pro města a obce

KATEGORIE ZÁJEMCI

Č.	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
i	Zájem o zápis do evidence MA21	*Vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21*	Ano/Ne
ii	Kontaktní osoba MA21	*Stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby*	Ano/Ne
iii	Zpětná vazba o stavu MA21	*Pravidelné potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21*	Ano/Ne

KATEGORIE D

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „D" je zajištěna prostřednictvím CENIA a následně prostřednictvím „veřejné" kontroly.

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
1.	Organizační struktura MA21	*1.1*	*Ustanovení zodpovědného politika pro MA21*	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Funkce: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o ustanovení zodpovědného politika
		1.2	*Ustanovení koordinátora MA21 (v rámci úřadu či organizace zřízené městem/obcí)*	Ano/Ne	Příjmení, jméno, titul: Zařazení v rámci úřadu: Kontaktní e-mail: Kontaktní tel.:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení koordinátora nebo náplň práce koordinátora nebo smlouva o koordinaci mezi městem/obcí a pověřenou organizací
		1.3	*Existence neformální skupiny pro MA21 (může být i oficiální orgán)*	Ano/Ne	Název skupiny pro MA21: Datum ustanovení skupiny pro MA21:	• Elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 a subjektů, které členové zastupují
2.	Aktivní zapojování veřejnosti do oblasti plánování, a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum UR/MA21 aj.)	*2.1*	*Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)*	Minimálně 2 plánovací akce za rok	Název plánovací akce 1: Téma/obsah akce 1: Termín akce 1: Název plánovací akce 2: Téma/obsah akce 2: Termín akce 2:	• Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlé plánovací akci 1 • Fotodokumentace – *nepovinná příloha* • Elektronická verze zápisu nebo záznamu k proběhlé plánovací akci 2 • Fotodokumentace – *nepovinná příloha*

3.	Prezentace činností a výstupů MA21	*3.1.*	*Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21*	Informace o aktuálních aktivitách v daném roce na webu	Webový odkaz na stránku s informacemi o MA21	
		3.2	*Uveřejňování zpráv o MA21 v místních/regionálních/celostátních médiích*	Minimálně 2 zprávy v médiích za každé pololetí (4 zprávy za rok)	Název článku 1: Datum publikování článku 1: Název média: Název článku 2: Datum publikování článku 2: Název média: Název článku 3: Datum publikování článku 3: Název média: Název článku 4: Datum publikování článku 4: Název média:	• Scan článku 1 • Scan článku 2 • Scan článku 3 • Scan článku 4
4.	Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	*4.1*	*Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21*	Minimálně 2 společné aktivity za rok	Název společné aktivity 1: Téma/obsah aktivity 1: Název společné aktivity 2: Téma/obsah aktivity 2:	• Elektronická zpráva o společné aktivitě zástupců občanského, veřejného a podnikatelského sektoru nebo scan prezenční listiny/článku/smlouvy o partnerství v projektu nebo elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 (aktivita 1) • Elektronická zpráva o společné aktivitě zástupců občanského, veřejného a podnikatelského sektoru nebo scan prezenční listiny/článku/smlouvy o partnerství v projektu nebo elektronická verze seznamu členů skupiny pro MA21 (aktivita 2)

KATEGORIE C

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „C" a souhlas se splněním kategorie jsou zajišťovány prostřednictvím členů PS MA21. Ti jsou o postupu města/obce/regionu do této kategorie informování ze strany CENIA a je jim vymezena lhůta 10ti pracovních dnů, kdy mohou doloženou dokumentaci připomínkovat či rozporovat. Případné připomínky jsou shromažďovány po tuto dobu prostřednictvím CENIA a následně zaslány dané municipalitě k vypořádání. Až po uplynutí kontrolní lhůty je městu/obci/regionu kategorie uznána za splněnou (nejsou-li ke kvalitě obsažené dokumentace žádné připomínky).

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukaz.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
5.	Oficiální orgán samosprávy pro MA21	*5.1*	*Ustanovení/existence orgánu rady/zastupitelstva pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupů veřejné správy, neziskového sektoru a komerčního sektoru*	Ano/Ne Min. 1 zástupce z každého sektoru	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu vč. seznamu členů
6.	Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)	*6.1*	*Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem města/obce*	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu • Elektronická verze dokumentu
7.	Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	*7.1.*	*Pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)*	Minimálně 1 kampaň za rok	Název kampaně: Datum konání kampaně: Pořadatel kampaně: Partneři kampaně: Odhad počtu účastníků:	• Elektronická verze tiskové zprávy k proběhlé kampani • Fotodokumentace *- nepovinná příloha*
		7.2.	*Realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň)*	Minimálně 1 osvětová akce za rok	Název osvětové akce: Datum konání osvětové akce: Pořadatel osvětové akce: Partneři osvětové akce: Počet účastníků:	• Elektronická verze tiskové zprávy / článku k proběhlé osvětové akci • Scan prezenční listiny • Fotodokumentace - *nepovinná příloha*
8.	Sledování a hodnocení procesu MA21	*8.1*	*Projednání roční pravidelné zprávy o MA21 nebo akčního plánu zlepšování MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce*	Ano/Ne	Název zprávy/akčního plánu: Datum projednání zprávy/akčního plánu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o projednání nebo schválení dokumentu • Elektronická verze dokumentu

9.	Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy	*9.1*	*Schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z kom. plánování radou nebo zastupitelstvem města/obce (možno jednorázová i systematická podpora)*	Minimálně 1 x za rok	Projekt / aktivita: Oblast využití finanční podpory:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení finanční podpory
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	*10.1*	*Pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce*	Minimálně 1 x za rok	Datum konání fóra: Počet účastníků fóra:	• Elektronická verze výstupu zápisu z fóra - komunitní plán nebo komunitní vize rozvoje • Scan prezenční listiny • Fotodokumentace – *nepovinná příloha*

KATEGORIE B

Kontrola odb. správnosti doložených dokumentů v kategorii „B" a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „B" je zároveň „**obhajoba**" postupu města/obce/regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. ukaz.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
11.	Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR	*11.1*	*Strategie UR města/obce nebo strategický plán k UR schválené zastupitelstvem města/obce*	Ano/Ne	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu • Elektronická verze dokumentu (povinné požadavky: 1. Strategie zahrnuje všechny tři pilíře UR; 2. Strategie zahrnuje jasný politický závazek k UR; 3. Dopad strategie je sledován pomocí min. 1 standardizovaného indikátoru; 4. Strategie nebo její akční plán jsou provázány na rozpočet města)
12.	Dílčí koncepce, která je v souladu se Strategií UR města/obce nebo strategickým plánem rozvoje města/obce respektujícím principy UR	*12.1*	*Dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem města/obce*	Prohlášení o naplňování principů UR uvedeno min. v 1 platné dílčí koncepci	Název dokumentu: Datum schválení dokumentu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení zastupitelstva o schválení dokumentu (koncepce) • Elektronická verze dokumentu (koncepce)
13.	Systém finanční podpory	*13.1*	*Schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho*	Ano/Ne	Datum usnesení o schválení systému finanční podpory:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o schválení systému

	města/obce pro realizaci opatření MA21		*dílčí části) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce*		Typ systému finanční podpory (např. grantový systém atp.):	finanční podpory • Elektronická verze přehledu oblastí zahrnutých do systému finanční podpory
14.	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	*14.1*	*Získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)*	Minimálně 1 aktivní externí zdroj nebo podaná žádost v roce	Název externího finančního zdroje: Výše finanční podpory: Název projektu: Nositel projektu:	• Scan smlouvy nebo jiného dokumentu o poskytnutí finanční podpory nebo scan dokladu o podání odpovídající projektové žádosti
15.	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	*15.1*	*Stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování*	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	• Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
16.	Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů UR	*16.1*	*Sledování mezinárodních indikátorů UR*	Ano/Ne	Celkový počet sledovaných indikátorů:	• Elektronický přehled sledovaných indikátorů (popř. odkaz na webové stránky, kde je přehled k nalezení)
17.	Certifikované proškolení koordinátora MA21	*17.1*	*Absolvování případné aktuální účast koordinátora MA21 na akreditovaném školení pro koordinátory MA21*	Ano/Ne	Datum absolvování nebo zahájení akreditovaného školení: Jméno a příjmení školené osoby: Číslo akreditace vzdělávacího programu: Název školící instituce:	• Scan potvrzení o absolvování nebo aktuální účasti v akreditovaném vzdělávání od školící instituce
18.	Výměna zkušeností a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21	*18.1*	*Aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce min. regionálního významu, příp. veřejně přístupné databáze*	Ano/Ne	Název akce/databáze, kde byly příklady dobré praxe prezentovány: Datum, kdy byly příklady dobré praxe na akci/v databázi prezentovány:	• Elektronická prezentace (ppt prezentace nebo popis) příkladů dobré praxe nebo odkaz na elektronický popis příkladů dobré praxe v rámci veřejně přístupné databáze

KATEGORIE A

Kategorii „A" je možno splnit až poté, co město/obec/region **ve 3 po sobě jdoucích letech úspěšně obhájí kategorii „B"**. Kontrola odborné správnosti doložených dokumentů v kategorii „A" a postupu municipality dle deklarovaných zásad MA21 je prováděna přímo na místě v daném městě/obci/regionu za účasti odborné komise složené ze zástupců PS MA21. Součástí splnění kategorie „A" je zároveň „obhajoba" postupu města/obce/regionu v rámci standardního zasedání PS MA21.

Č.	KRITÉRIUM	Č. uka zat.	UKAZATEL	LIMIT	DOKUMENTACE	PŘÍLOHA (DŮKAZ)
19.	Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	*19.1*	*Ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva města/obce*	Ano/Ne	Název orgánu: Datum ustavení orgánu:	• Elektronická verze nebo scan výpisu z usnesení rady/zastupitelstva o ustanovení nebo pověření orgánu
20.	Management kvality v rámci veřejné správy	20.1	*Zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města/obce (např. ISO, CAF, EMS, EMAS)*	Ano/Ne	Název certifikace: Datum získání certifikace:	• Scan certifikátu systému řízení kvality činnosti úřadu
21.	Principy UR jsou ve městě/obci prakticky uplatňovány	21.1	*Udržení/zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR (dle vlastních nebo standardizovaných indikátorů)*	Zjištění stavu /vlivu minimálně 1 x za 3 roky	Datum posledního provedení sledování stavu udržitelnosti:	• Elektronická verze zprávy o vývoji stavu/vlivu na UR dle sledovaných indikátorů
		21.2	*Udržení/zlepšování spokojenosti obyvatel s kvalitou života v obci/městě a s procesem MA21*	Zjištění stavu minimálně 1 x za 3 roky	Datum poslední provedené analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel:	• Elektronická zpráva o výsledcích analýzy (ankety/průzkumu) spokojenosti obyvatel

Zdroj: MÍSTNÍ AGENDA 21, 2010. Kritéria MA 21. *Místní Agenda 21 - Cenia* [online]. Praha: CENIA [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: http://ma21.cenia.cz/Z%C3%A1kladn%C3%ADinformaceoMA21/KriteriaMA21/tabid/93/language/cs-CZ/Default.aspx

Příloha č. 3: Deklarace Projektu Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město

Projekt Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město

DEKLARACE

I.

Deklarace Projektu Brandýs nad Labem-Stará Boleslav Zdravé město, kterou dnes přijímá zastupitelstvo města, je základním dokumentem pro aktivity našeho města v mezinárodním Projektu Zdravé město, který probíhá pod patronací Organizace spojených národů a její Světové zdravotní organizace (WHO), ve spolupráci s mnoha dalšími význačnými odbornými partnery.

Věříme, že Projekt Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město bude městu pomáhat ke kvalitnímu místnímu rozvoji a současně k dosažení dobrého jména našeho města v rámci regionu, České republiky i Evropy.

II.

Přijetím Deklarace Projektu Brandýs nad Labem – Zdravé město je potvrzen zájem města o naplňování zásad a cílů dokumentů Evropské unie a Organizace spojených národů, které se zabývají oblastmi udržitelného rozvoje, zdraví a kvality života, k jejichž naplňování se Česká republika zavázala, zejména:

- Zdraví 21 (Health 21), dokument Světové zdravotnické organizace
- Agenda 21, dokument Organizace spojených národů
- Athénská deklarace Zdravých měst Evropy

a dalších významných mezinárodních a národních dokumentů, zejména:

- Národní akční plán zdraví a životního prostředí (NEHAP), dokument Vlády ČR

III.

Přijetím této deklarace město potvrzuje svůj zájem být řádným členem asociace Národní sítě Zdravých měst ČR (NSZM ČR). Asociace a její odborní partneři budou poskytovat městu pomoc v postupu ke zdraví, udržitelnému rozvoji a kvalitě života v rámci Metodiky NSZM ČR. Město má možnost aktivně spolupracovat s ostatními členy NSZM ČR.

Činnost města bude naplňovat mezinárodně uznávané programy a doporučení EU a OSN v rámci kvality veřejné správy a rozvoje města.

IV.

Při vědomí důležitosti výše uvedených cílů se město rozhodlo k následujícímu postupu:

1) Město zajistí nezbytné podmínky a zázemí pro řízení a realizaci Projektu Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město v souladu s doporučeními asociace NSZM ČR.
2) V návaznosti na projekt bude započat proces strategického plánování a řízení rozvoje města Brandýsa nad |Labem-Staré Boleslavi, který se bude dotýkat rozvoje individuálních i společenských hodnot v oblasti zdraví, oblasti životního prostředí, oblasti sociální a kulturní, ale také oblasti ekonomické a hospodářské.
3) Rozvoj města bude probíhat v kvalitě místní Agendy 21, tedy s cílem dlouhodobě udržitelného rozvoje města a v partnerské spolupráci s občany města. Město bude

v rámci projektu usilovat o spolupráci se zástupci jiných úřadů, institucí a škol, i se zástupci hospodářského a nevládního sektoru.

V Brandýse n.L.-St.Boleslavi dne 30 -10- 2011

Ing. Ondřej Přenosil
starosta města

MĚSTO BRANDÝS n.L. - STARÁ BOLESLAV

Mgr. Nina Nováková
místostarostka města

Zastupitelstvem města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav schváleno dne: 24 -10- 2011

Zdroj: BRANDÝSKO, 2014. *Projekt Brandýs nad Labem-Stará Boleslav – Zdravé město* [pdf]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=904&id_dokumenty=27246

Příloha č. 4: Průvodní slovo k dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav 2013-2018

Vážení spoluobčané, vážení zastupitelé,

od února 2012 probíhá v našem městě ojedinělý projekt. Návrh dalšího směřování sociálních služeb pro příštích pět let vytvořili sami občané. Přesněji řečeno ti, kteří se ve svém volném čase rok a půl scházeli, diskutovali a vzájemně si naslouchali. Do společné práce přinášeli zkušenosti z praxe, odborné znalosti i různé - často odlišné - názory na to, jak problémy řešit.

Ukázalo se, že upřímný zájem o zlepšení života čtyř sociálních skupin – osob ohrožených sociálním vyloučením, rodin s dětmi a mládeže, seniorů a zdravotně znevýhodněných osob - vede k pochopení vazeb mezi různými rovinami života v našem městě a poctivá snaha odlišit důležité od postradatelného může vést k nalezení potřebného konsensu v definování základních potřeb v oblasti, která, ať si to přejeme či ne, nabývá stále větší důležitosti. Byla nalezena základní shoda v určení nejdůležitějších cílů a naznačeny cesty, jak těchto cílů dosáhnout.

Nezbývá než poděkovat všem členům pracovních skupin a samozřejmě také úředníkům, kteří vše koordinovali a zpracovali.

Výsledkem čtyřiceti schůzek je návrh 12 rámcových cílů. Některé z nich jsou již v procesu realizace, jiné jsou vzdálenější a obtížněji dosažitelné. Podle nejlepšího svědomí těch, kteří návrh střednědobého komunitního plánu sociálních služeb vytvořili, se však jedná o vize, jejichž naplnění pozitivně změní život v našem městě.

Nina Nováková, garant KPSS

3

Zdroj: BRANDÝSKO, 2014. *Komunitní plánování – dokumenty: Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a návazných aktivit 2013-2018* [doc]. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav: Brandýs nad Labem-Stará Boleslav [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: http://www.brandysko.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=904&id_ktg=1498&n=komunitni-planovani-dokumenty&query=komunitn%C3%AD+pl%C3%A1nov%C3%A1n%C3%AD&p1=5